

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

2234

219

1234.217

Harvard College Library

FROM

Anonymous Gift.

TOTOLAHA DIANA

MALA

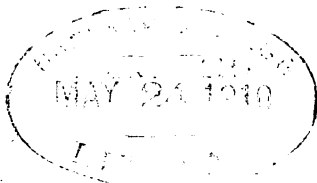
A M A T T H E W

E USUE.

0 Bible. Matthew. *Malaita*. (1904)

S. MATTHEW, SAA, MALA, SOLOMON ISLANDS.

2274.219
3

Anonymous gift

TOTOLAHA DIANA

MALA

A MATTHEW E USUE.

- 1 Na usuusu ana mui weuwana Jesus Christ, kalena David, kalena Abraham.
- 2 A Abraham e haahutaa Isaak; na a Isaak e haahutaa Jakob; na a Jakob e haahutaa Judah ikire mui
- 3 esine; na a Judah e haahutaa Peres kinerui a Serah hunie Tamar; na a Peres e haahutaa Esrom; na a
- 4 Esrom e haahutaa Aram; na a Aram e haahutaa Amminadab; na a Amminadab e haahutaa Nashon;
- 5 na a Nashon e haahutaa Salmon; na a Salmon e haahutaa Boas hunie Rahad; na a Boas e haahutaa
- 6 Obed hunie Ruth; na a Obed e haahutaa Jesse; na a Jesse e haahutaa David na Kin.
- 7 Na a David e haahutaa Solomon hunie hue a Uriah; na a Solomon e haahutaa Rehoboam; na a Rehoboam
- 8 e haahutaa Abijah; na a Abijah e haahutaa Asa; na a Asa e haahutaa Jehoshaphat; na a Jehoshaphat e
- 9 haahutaa Joram; na a Joram e haahutaa Ussiah; na a Ussiah e haahutaa Jotham; na a Jotham e haahutaa
- 10 Ahas; na a Ahas e haahutaa Hesehiah; na a Hesehiah e haahutaa Manasseh; na a Manasseh e haahutaa
- 11 Amon; na a Amon e haahutaa Josiah; na a Josiah e haahutaa Jekoniah kire mui esine, ana halisi kire laure i Babylon.
- 12 Na kire laure oto i Babylon, na a Jekoniah esi haahutaa i Salathiel; na a Salathiel e haahutaa Serubbabel;
- 13 na a Serubbabel e haahutaa Abiud; na a Abiud e haahutaa Eliakim; na a Eliakim e haahutaa Asor; na a
- 14 Asor e haahutaa Sadok; na a Sadok e haahutaa Akim; na a Akim e haahutaa Eliuth; na a Eliuth e haahutaa Eleazar; na a Eleazar e haahutaa Matthan; na a
- 15 Matthan e haahutaa Jakob; na a Jakob e haahutaa Joseph poro a Mary, a Jesus e hute ana, kire haarainie a Christ.

- 17 Na ahutana mui qeune ni inoni ura ana Abraham lae hulaana David awalai qeune *ma* na hai ; na e ura ana David lae hulaana luune i Babylon *na* awalai qeune *ma* na hai ; na ura ana luune i Babylon lae hulaana Christ awalai qeune *ma* na hai.
- 18 Otone a Jesus e hute mai urini : Ana maholo a Joseph e ere hahie oto a Mary nikana, na kirerui kaa
- 19 io ruru ue, kire lesie uri e hie sulie Lioa Maai. Na a Joseph poro ineie, *na* inoni e odotai, *ne* kaa sare unu haadai ana, na e neineisae huni ke toliasi mumuni ana.
- 20 Na maholo e neineisae ue ana, liokau, *na* Angel a Lord e haatai ana ani maahu qolene, e unue e te uri, Joseph, kalena David, *mane* o maumeu ani tolalana a
- 21 hue ioe a Mary : ana e hie oto isulie Lioa Maai. Na ke haahutaa kalena na oke haarainie satana ana Jesus, ana *neie* kei haaaurie pulita ni inoni ineie *maanie* mu roroana ikire. Na kire qaoa ahutana moola ie huni haatooa me ola a Lord e unue oto kau ana *na* prophet, e te uri,
- 23 Lio kau, raorii kei hie, na kei haahute kalena, Na naohai kale, na kire ke haarainie ana Emmanuel ;
- 24 sailana uri, God peikie. Na a Joseph e taelai *maanie* maahune esi deu mala Angel a Lord e unue oto kau
- 25 hunie, na esi tolea hue ineie, na e kaa io ruru peie, na ko haahutaa kalena *na* mane ; na esi haarainie satana ana Jesus.

2.

- 1 Na a Jesus e hute oto i Bethlehem huilume ni Judea, ana mu dine a Herod *na* Kin, liokau, ikire mui Magoi kire urei qaalana sato, kire si hule i Jerusalem, kire
- 2 si te uri, Ineie oto itei e hute oto mai *na* Kin honosire moi Judea ? ana melu lesie oto hoi heu ineie i qaalana
- 3 sato, na melu lae mai huni pouruuru honosie. Na a Herod *na* Kin e ronoa, saena esi liki, na ahutana saeda
- 4 mui Jerusalem peie. Na esi haarurure mano mui naohai priest na mui haausuli mala, esi dolosiada, ko
- 5 te uri, A Christ kei hute mai itei ? Oto kire te uri, I Bethlehem huilume ni Judea ; ana *na* prophet e usue kau uri,

- 6 Na ioe Bethlehem, hanue Judah,
O,kaa maime i hikada mu alaha ni Judah :
Ana naini e Governor kei isitaa maanio,
Na kei kakali honotana pulita ineu mu Israel.
- 7 Na a Herod e soi mumuni mei ana mui Magoi esi
dolosiada, e te uri, Na hoi heu esi raa mai inanita ?
- 8 Na ineie esi usuneinire hou i Bethlehem esi ere uri
hunire, Omu lae omu heitale wainiini hunie maune, na
omu ko lio odoie, omu ke unue sieku, huni neke lae
- 9 noone lou, neke pouruuru honosie. Na kire ronoa
mano na Kin kire si taelai. Na lio kau, na hoi heu
kire lesie kau i qaalana sato, e nao nada, esi deu
- 10 hahona leune maune ana. Na kire lesie hoi heu saeda
11 esi diana oto hiitoo iteihulaana. Na kire sili wau i
nume kire si lesie maune ana Mary nikana, na kira
ahihi iano honosie, na kire ko tahanan moola ikire, kire
kosi nii hunie mu gold, na mu dano wauwesu, na mu
- 12 mur... Na God e haapasulire ana maahu qolene, mane
kire alihoi takoa Herod, oto kire alihoi ana tala aopa
takoie hanue ikire.
- 13 Na kire alihoi oto, na liokau na Angel a Lord e haa-
tai mei hunia Joseph ana maahu qolene, e unue e te
uri, Taelai, o tolea ro hai nikana na molu ke tahi i
Misraim, na molu ke io haawali ileune hulaana neke
unue hunio : ana isulie a Herod kei heitalea maune
- 14 huni saunilana. Na ineie e taelae esi tolea maune
kirerui na nikana i rodo, kiraelu si luu i Misraim,
- 15 kiraelu oo ileune hulaana a Herod e mac ; huni haa-
tooa me wala a Lord e unue kau ana na prophet e te
- 16 uri, Nou soi haadai ana kaleku mei urei Misraim. E
mano urine a Herod e lesie uri mui Magoi e haaero
ana, saena esi honu ani saewasune, na esi usuneinie
hou huni horo manora memela i Bethlehem na isulie
ahutana taitelihana hanue e too ro halisi oto ada, na
lou hoi ano maanie, sulie maholo e dolosi wainiini ana
- 17 mui Magoi. Na me wala a Jeremiah na prophet esi
too oto urini, uri,
- 18 Kira ronoa na awarana i Ramah,
Narana na takola paine,
A Rakel e takosire mui kalena ;

Na e kaa sare haasaedodo ana isulie kire aia.

- 19 Otone a Herod e mae oto, liokau, na Angel a Lord e haatai mei ana Joseph ani maahu qolene i Misraim,
 20 esi unue uri, Taelai, o ke tolea mau kirerui na nikana, na molu ke lae ana hanue Israel; ana kire mae oto,
 21 kire lapasie maetana maune. Na neie e taelac esi tolea maune kirerui na nikana, kire si lae ana hanue
 22 Israel. Na neie e ronoa lou uri a Arkelaus e alaha i Judea olitana amana a Herod, neie esi meu ani oline lou ileune; na e haapasulie noone ani maahu qolene,
 23 esi liu tarau weu ana hanue i Galilea; na e hule ileune esi io ana huilume satana i Nasareth, hunie me ola prophet e unue kau ana kei too oto uri, Kire ke saia na ola ni Nasareth.

3.

- 1 Oto ana mu dine neena a John a Lotomaai e weru-taa mei, esi laili wala laona hanue sala i Judea, kosi te
 2 uri, Omu ke onionisae ana alahana a God ko karaini
 3 oto mai. Ana ineie oto ie a Isaia na prophet e unue oto, e te uri,

Walana naini ko ereere paine laona hanue sala, ko te uri,

Omu ke manireie tala a Lord,

Omu ke haaodoa leu ni laelae ineie.

- 4 Na a John ienini tooni ineie ani uhui kamel, na roro tooni ani teeteeni keu i iana, na mu neula ineie oru na
 5 sulu ni bee ni meesu. Oto mui Jerusalem na ahutana mui Judea kire isitaa wau sulie, na ahutana hanue i
 6 reune Jordan. Na kire ko mani lotomaai ana wei paine Jordan, peie unu haadainilana mu roroana ikire.
 7 Na neie e lesie mui Pharise ikire mui Saduke hunahunaa kire lae mai huni lotomaai, esi unue hunire uri, Mui kaleni maa, ate e haapasuliomu, huni omu ke
 8 tahi maanie saewasune ke lae mai? Sulie urinena
 9 omu ke huzu ani hue e adona ani onisaena. Na mane omu neineisae ni ere i saemiu uri, A Abraham oto amakaelu; ana ineu noko unue huniomu uri, God e saka huni qaoa mu heu ie huni kire ke nei kaleni

- 10 Abraham. Na oto ie hau huni tohu e eno oto sulie imiimi dano, na taena na dano e kaa hunu ani hue diana tohuasilana kei lae, huni asilana laona dune.
- 11 Ineu ienini noko lotomaai omu ani wei takoie onisaene, na tae neie kei lae ue mai i puriku e saka liuta aku, na nou kaa malisine helesilana mu ola ni konie hahie aena: neie ienini kei lotomaai omu ani Lioa, Maai na
- 12 ani dune. Tetera ineie i nimana na neie kei dau diana ana leu ni madamada mu korn ineie; na kei onimeinie mu korn i nume, na kei uunue uloulaitana laona dune kire saa maasie ike.
- 13 Mano urine a Jesus e lae haadai mei maanie Galilea i Jordan takoia John huni akaurisie lotomaaine ana.
- 14 Na tae a John e ere ana, e te uri, Leu oto i sapemu
- 15 huni oke lotomaai eku, na oko lae mai takoieu? Na tae a Jesus kosi alamie ko te uri, Tolasieu kau, ana e adona oto huni kure kei haatooa ahutana tolaha odotai.
- 16 Na esi maemae sulie. Na a Jesus e lotomaai mano, na e warutaa oto maanie wai, na liokau, salo esi waahite hunie, na kosi lesie Lioa a God e siho mai, e urihana
- 17 na hiroiku, na kosi io ilenine; na lio kau, na mei wala urei mai ileni, ko te uri, Ienini Kale ni sae dianana ineu, saeku ko lae mano hahie.

4.

- 1 Otone Lioa e tolea a Jesus taau laona hanue sala
- 2 huni malahonalana kei lae ileune ana a Satan. Na e olonau ana dani na rodo e hai awalai heidine, mano
- 3 urine kosi hiolo. Na a Malahona e lae mai siana ko te uri, Hoe, uri ioe taane kalena God o unue hau ienini
- 4 kei nei bread ana, Oto e alamie ko te uri, Usulana e lae oto uri, Inoni saa mauri ani bread haleite, tae peie ani taena na me wala ko isisitaa mai maanie niduna
- 5 God. Oto a Satan e tolea taau laona hanue maai esi
- 6 haauresie ilenine pipisine nume maai, ko teuri hunie uri, Hoe, uri ioe taane kalena God, o pola toli iano, ana usulana e lae oto uri,

Kei haraie mu angel ineie amu:

Na kire kei suluio ana nimada,

Mane aemu e too ana na hoi heu.

- 7 Oto a Jesus e te uri hunie uri, Usulana e lae oto lou
 8 uri, *Mane o malamalahonana a Lord God ioe.* Oto a
 Satan e tolea lou ilenine toloi henue e tetewaa, kosi
 haatainie ahutana mu alahana laona walumalau ana,
 9 na manikuluana ada: ko si te uri hunie uri, *Ne kei*
toliasie mano ahuteni hunio, uri ana oko ahihi eni
 10 *pouruurune honosieu.* Otone a Jesus ko te uri hunie
 uri, Tahi weu Satan, ana usulana e lae uri, Oke pouru-
 uru hahie a Lord God ioe, na oke asu hunie tai ineie.
 11 Oto a Satan esi tehi *maanie*: na lio kau, mu angel e
 lae mai kire ko raretai oto hunie.
 12 Na a Jesus e ronoa uri toliasilana a John e lae laona
 13 nume ni hoohoo, esi luu hao i Galilea: na esi lae *maanie*
 Nasareth, esi lae ioio i Kapernaum, i reune iqe, i saro-
 14 hana hanue i Sabulon na i Naphtali: uri huni haatooa
 me wala a Isaiah *na prophet e unue ana, e te uri,*
 15 *Hanue i Sabulon, na hanue i Naphtali,*
Hatalea asi, i reune Jordan po wau,
Galilea nada mu awataa,
 16 *Mala e oo laona rodohono*
Kire lesie raraa paine,
Na hunie muini e oo i mamalutana maena,
Raraa e isitaa hunire.
 17 Urana maholona e Jesus esi talaai ni laili wala, e te
 uri, Omu onionisae; ana alahana ni leni ko karaini
 oto mai.
 18 Na maholo e laelae i reune iqe i Galilea, e lesie e ro
 maasine, a Simon kire haarainie a Peter, na a Andrew
 asine, kirerui ko atoato huo i reune iqe; ana ikirerui
 19 ro mane weeweesi. Oto ke teuri huni rerui, Moro ke
 luluiisulieu, na ineu neke qaomoroi huni moro ke weewe-
 20 esi eni inoni. Oto laulau kirerui lae *maanie* mu huo,
 21 na kirerui luluiisulie oto. Na e lae wau *maanie* leune
 e lesie ro maasine aopa lou, a James kalena Sebede,
 na asine a John, kiraelu na amadarui a Sebede laona
 iola, kiraelu ko dau diana ana mu huo ikiraelu: oto esi
 22 harai rerui. Na laulau kirerui lae oto *maanie* iola na
 amadarui, kirerui luluiisulie oto.
 23 Na a Jesus e laelae kalie ahutana hanue i Galilea,

- na e haausuli hai nume ni ruruha ikire, e lailaili wala
 ana totolaha diana ana alahana, na e haaurie taena na
 24 mamaelaa hikana mala. Na tarohana e taro isulie
 ahutana hanue i Suria: oto kire tolea mai siana muini
 lioa ni orahaa i saeda, na muini e quequeue, na muini e
 25 mae apolo; oto e mani haaure. Na mala hune kire
 lulu isulie maanie i Galilea na i Dekapolis na i Jerusa-
 lem na i Judea na i reune Jordan po wau.

5.

- 1 Otone e lesie mala hune, esi tahelai ilenine toloi
 henue: esi io iano na mu qaronoisuli ineie kire si lae
- 2 mai siana: oto esi tahananidune e haausulire, e te uri,
- 3 Ikire alei ini ni haadianana kira maitale i saeda: ana
 kire kei tooana alahana ni leni.
- 4 Ikire alei ini ni haadianana kira saehu: ana haasae-
 dodolada kei lae.
- 5 Ikire alei ini ni haadianana ko haamaimiara: ana
 kire kei hele susulie walumalau nada.
- 6 Ikire alei ini ni haadianana ko hiolo na ko nisu ate
 ana odoodona: ana kire kei pote.
- 7 Ikire alei ini ni haadianana ko io ni amasine: ana
 kei amasire lou.
- 8 Ikire alei ini ni haadianana kira sae manola: ana
 kire kei lesie God.
- 9 Ikire alei ini ni haadianana ko tola ni henuelama:
 ana haarainilada kei lae uri mu kalena God.
- 10 Ikire alei ini ni haadianana tauneinilada ko lae
 aena odotaine: ana kire kei tooana alahana ni leni.
- 11 Iomu alei ini ni haadianana maholo kire kei ere ni
 leledilemiu, na kei teuteuneiniomu, na kei gelu eroero
- 12 ilewimiu ana taena na ola, aena ineu. Omu ke saesae-
 diana, omu ke ileilenimae: ana waitemiu e paine ileni:
 alitana lou kire qaoqaoi hunire mui prophet mai i
 naomiu.
- 13 Omu aha hunie walumalau ie: tae uri aha kei meli-
 meli kesi hui urita ana? E kaa diana ike lou, tae uri
- 14 taasileni na urileni ana aaei inoni. Omu raraa ana
 walumalau. Huilume e io ilenine toloi henue saa
- 15 mumuni ike. Na na inoni lou kaa haaakaunie dune,

- hunie ke konie hahana nime, tae i talana oto ; na ko
 16 ranie ahutana mala i nume. Alitana lou raraan iomu
 ke raa i naona mala, huni kire ke lesie asulemiu e
 diana, na ke soihaamanikuluu Amamiu ileni ana.
- 17 Mane omu neincisae uri nou lae mai huni haaaia
 mu haatolana wa mu prophet : nou kaa lae ike mai
 18 huni haaaia, tae huni haaoaii. Ana toohu noko unue
 huniomu, Maholo tai ileni na mai iano kaa aia ue na
 i wa na kele ola ni ola e saa aia ike maanie mu haato-
 19 lana, tae kire kei meni oa mano. Aena neena naini ko
 luhesie taataa ini maanie mu haatolana ie, mala e
 maimai hiitoo, na ko haausulie moi inoni urini, haarai-
 20 nilana uri e maimai hiitoo ana alahana ni leni. Ana
 noko unue huniomu uri ana tolaha ni odotaina iomu
 e kaa paine liutana tolohada mu haausuli na mu Pha-
 rise, omu saa tahelai ike ana alahana ni leni.
- 21 Omu ronoa oto unulana hunire inao uri, Mane o talei
 22 horohoro ; na naini ko talei horo ke adona leilana : tae
 ineu noko unue huniomu, naini ko saewasulie asine ke
 adona leilana ; na naini kei ere uri hunie asine, Meu-
 meule, ke adona pulita ni leine ; na naini kei unue uri,
 23 Qeu, ke adona dune i gehena. Aena neena oko tolea
 niina ioe takoie ora ni unuunu, na oko amasitoo ileune
 24 odoie roroana asimu ilenimu, o nei asie niine ioe sulie
 ora ni unuunu, oke lae hata diana peie asimu, mano
 25 urine osi lae mai unu ana niina ioe. Oke neisae ruru
 peie maeloona ioe maholo moro ue sulie tala ; mane
 maeloona ioe e toliasio hunia leilei, na a leilei e
 toliasio hunia gauquesu, na asilemu laona nume ni hoo-
 26 hoo. Toohu noko unue hunio, o saa isisitaa na o kaa
 raro suue oto na kele ola ni ola.
- 27 Omu ronoa oto unulana, uri, Mane o maimesi ;
 28 tae noko unue huniomu, naini ko toomaie keni ani sae
 29 hanalie, e masi oto i saena. Na maa i qaloqalo ko deu
 huni oke tataro isulie, oke akanie, oke asie maanio : e
 diana namue huni taataa ladoha ke aia maanie sapemu,
 30 mane asie ahutana sapemu i gehena. Na nime i qalo-
 qalo ko deu huni oke tataro isulie, oke olo mousie, oke
 asie maanio : e diana namue huni taataa ladoha ke aia
 maanie sapemu, mane asie ahutana sapemu i gehena.

31 Na unulana lou uri, Naini ko sikaa hue ineie, ke nie
 32 ususu ni sikaa hunie; tae ineu noko unue huniomu
 uri, naini ko sikaa hue ineie, na kaa aena masine, ko
 deu huni huena ke masi: na naini ko tolea keni kira
 sikaa ko masi.

33 Lou, omu ronoa unulana hunire holai nao uri, Mane
 o hoahoasi eroero, tae o ke haaoaie hunia Lord ana
 34 mo ola o hoahoasi eni; tae ineu noko unue huniomu
 uri, Mane o hoahoasi ike; mala ana ileni, ana na leu
 35 ni alahana a God; suuri ana walumalau, ana neena
 uriurite hunie aena God: suuri ana Jerusalem, ana
 36 hanue ni inemauri. Mane o hoahoasi lou ana qeumu,
 ana o saa da na taataa uhui qeu huni ke pulupulu wa
 37 ke rerea. Tae walamu ke uri, Toohu, Toohu; Haike,
 Haike: na na me ola lou kei liutana ienini e urana a
 orahaala.

38 Omu ronoa unulana uri, Maa i talana maa, niho i
 39 talana niho: tae ineu noko unue huniomu uri, Mane
 omu heitohea tataalana: na naini ko hidelie papalimu
 40 i qaloqalo, oke huisie naeta papali hunie lou. Na naini
 ko sare toleo hunie iine, na ko da tooni kiikii maanio
 ana, oke toliasie lou weu hunie tooni ni elueluhio.
 41 Na naini ko ramoio huni hekusie taataa mile, oke
 42 haksie ana e ro mile. Oke nie wau hunie naini ko
 suka amu, mane o lio aopa maanie naini ko sare hele
 ana na me ola maanio.

43 Omu ronoa unulana uri, Manatamu ke diana hunie
 ahenue ioe; na oke nido upu hunie maeloona ioe;
 44 tae ineu noko unue huniomu uri, Manatamiu ke diana
 hunire mu maeloona iomu, na omu ke rihuneinira teu-
 45 teunainiomu; huni omu ke nei kalena Amamiu ileni
 urine: ana ko da sato ineie huni ke qaa hahira tataala
 pa kira diana, na ko da nemo hahira odotai na kira
 46 maelu. Ana manatamiu e diana hunie muini mana-
 tada e diana huniomu lou, ne waitemiu kei lae urita?
 47 kau uri kira taiterihaa kaa tete urine? Na omu ko
 hele nime peie mu esimiu heleite, na me ta ke liuta
 48 amiu? kau uri mala aopa kaa tete urine? Tae tola-
 hamiu kei diana oto, mala tolahana Amamiu ileni e
 diana oto.

6.

- 1 Omu ke lio talamiu *mane* omu hele ana tolaha ni odotaine iomu i naona mui inoni, huni kire ke lesiomu : kau, ana omu ko te urine omu saa roroa helesie ike waitemiu ana Amamiu ileni.
- 2 Aena *neena* maholo oko da niine ioe, *mane* o uhiuhie ahuri i naomu, mala kira eroero ko qaoi hai nume ni ruruha wa sulie mui tala, hunie tohainilada kei lae ana mui inoni. Toohu noko unue huniomu uri, Kire mani
- 3 hele oto ana waitada. Toe ioe maholo oko da oto niine ioe, *mane* nime i meumeulimu e manatainie na me ola
- 4 qalqalomu ko qaoa : huni niine ioe ke mumuni oto : na Amamu ko lelesie mo ola mumuni *ne* kesi suu hunio ani.
- 5 Na maholo omu ko rihunei *mane* omu urihana kira eroero : ana kire ko sare ure huni rihuneine laona mu nume ni ruruha na isulie mu harii tala, huni mui inoni ke lelesire : toohu noko unue huniomu uri, Kire mani
- 6 hele oto ana waitada. Tae ioe maholo oko rihunei, oke sili weu i duru, na oke hohono, oto oke rihunei hunia Amamu e io mumuni, na Amamu ko lelesie mo
- 7 ola mumuni *ne* kesi suu hunio eni. Na maholo omu ko rihunei *mane* omu talei ereere uluulu eni mala kira puo : ana kire ko neineisae uri kei ronora ana walada
- 8 e hune. *Ne* *mane* omu urihana oto ikire. Ana Amamiu e manatainie oto na moola saemiu eni, na omu
- 9 kaa sukei ue. Tae omu ke rihunei mala ie, Mama
- 10 ileni, Satamu ke maai. Alahana ioe ke lae mai. Moola saemu eni deuleni kei lae, mala ileni na lou mai iano
- 11 urine. Da mai siiri huniemi mu neula ke adona siiri.
- 12 Na oke sae asie mu roroana iemi, mala iemi e sae asie
- 13 hunie mala mu roroana iemi ilenide. Na *mane* o tole emi laona malahonana, na oke toliasiemi *maanie* a ola
- 14 tataala. Ana omu ko neisae asie mu roroana mu inoni, Amamiu ileni ke neisae asie mu roroana iomu.
- 15 Tae omu kaa neisae asie mu roroana mu inoni, Amamiu lou saa neisae asie mu roroana iomu.
- 16 Na lou maholo omu ko olonau, *mane* maamiu e alalaninite, mala kira ero : ana kire ko reima*a* i maada,

- huni ke haatainire hunie mui inoni uri kire ko olonau. Toohu, noko unue huniomu, Kire mani hele oto ana
- 17 waitada. Tae ioe maholo oko olonau oke suhie qaumu
- 18 ani rumu, na oke hodalie maamu : mane o haatainio hunie mui inoni uri oko olonau, tae hunie Amamu e io mumuni : na Amamu ko lelesie mo ola mumuni, ne kesi suu hunio ani.
- 19 Mane o lolohainie dianahaana moola iomu iano, leu pepe na kauwau kei neu ana, na inoni pelipeli kei kelie
- 20 huni pelilana : kau omu ke lolohainie dianahaana moola iomu ileni, leu pepe na kauwaa saa nau ana, na inoni
- 21 pelipeli saa kelie huni pelilana : ana dianahaana moola iomu kei io ana na leu, saemiu kei io noone ileune.
- 22 Maa dune hunie sape : tae maamu kei manola, ahutana sapemu kesi mataqa iteihulaana. Tae maamu kei tataala ahutana sapemu kei rodohono iteihulaana. Ana dani i saemu e nei rodohono oto, ne e paine urita
- 24 me rodohono neena ? Naini saa asu maarua ike hunie na ro master : ana kei nidu upu hunie naini na kei manatadiana hunie naini ; wa kei hatainie naini na kei leledie naini : omu saa asu maarua ike nana God
- 25 na nani inoni. Aena ienini noko unue huniomu uri, Mane omu neineisae rueruaa ana maurihemiu, uri omu kei neu ta, wa omu ke inu ta ; na lou ana sapemiu, uri omu kei tooni hahie ana na ta. Na uri maurihe kaa
- 26 liuta maanie neula, na sape maanie tooni ? Omu ke lio kau mui menu ni leni, kire kaa tatatainie, kire kaa onionimei, kire kaa siosikoni ileni haa ; na Amamiu ileni ko haanaure. Na uri omu kaa lai hie maanire ?
- 27 Na atei hikemiu ani neisaena hiehie kei haatewaa sapena ani lou suu ? Na ana na mei ta omu ko neineisae rueruaa ani tooni ? omu kei lolodosae ana mu aro kalikeli i ou, kire ko peipeine urita ; kire kaa asu ike,
- 29 kire kaa hauhau : tae noko unue huniomu uri, A Solomon ana ahutana raranana e kaa tooni hahie mala
- 30 naini hikada. Na uri a God ko tooni urine hahie mu helisi i ou, ko oo siiri, na asileni kei lae oto ideni i ora, uri e saa tooni liuta hahiomu kira neisae rueruaa ?
- 31 Aena neena mane omu talei neisae hiehie ani, uri, Melu kei neu ta ? wa, Melu kei inu ta ? wa, Melu kei

- 32 tooni hahiemelu ani ta? Ana mu puo ko heitalei
waluola ie; ana Amamiu ileni, e manatainiomu uri
33 omu ko sare tooani waluola ie. Tae omu ke holai hei-
heitalea alahana na odotaina ineie; na sapeilana walu-
34 ola ie kei lai oto huniomu. Aena neena mane omu
neineisae hiehie ana ideni: ana ideni kei neineisae
hiehie alihoi ana maraana. E ado oto ana dine ani
ola tataala ana.

7

- 1 2 Mane omu leilei, oto-leilemiu saa lae. Ana omu ko
leilei sulie mei leine, ne leilemiu kesi lae lou isulie:
na omu ko tohotoho sulie mei tohotohota, ne kire kesi
3 tohotoho lou huniomu ani. Na ana na ta oko lelesie
nana ai i maana asimu; tae o kaa neineisae odoie
4 rotoi dano i maamu? Wa oke ere urita hunie asimu
uri, Toliasieu kau hunie neke kauasie nana ai maanie
5 maamu; na lio kau, rotoi dano taane i maamu? A
dau hahota, oke holai taasie rotoi dano i maamu; e
mano urine o kesi lio saie huni oke keu asie nana ai
maanie maana asimu.
6 Mane omu niiniie mqola maai hunie mu usu, na
mane omu asie mu huana dahi i naona mu po, mane
kire uriuri hou ana aeda, kire si eliu kire si ala taitesi
omu.
7 Omu ke suke, na niileni huniomu; omu ke haitale,
na omu ke lio odoi; omu ke ikiiki, na ke taha maa
8 amiu: ana naini ko suke ke hele na naini ko haitale
9 ke lio odoi; na naini ko ikiiki ke taha maa ana. Na
atei hikemiu na inoni, na uri, a kalena ko suka na hoi
10 bread ana, ne kei niie na hoi heu hunie? wa ko suka
11 na hoi ia, ne kei niie na maa hunie? Hoa, iomu kira
tola aela omu manatainie niine diana hunie moi kale-
miu, na uri Amamiu tai salo e saa niie liuta waluola
12 diana hunie mala ko sukei? Aena neena waluola omu
ko herihunie ana moi inoni huni qoleni hupi omu,
omu ke te urine noone lou hunire: ana na leu ienini
mui haatolana na mu prophet.
13 Omu ke sili weu i maana para e naimi: ana maai

para e paine, na tala e aroka, ko totola takoie maena ;
 14 na na muini hune ko sisili ana. Ana maai para e
 maimei, na tala e koko, ko totola takoie maurihe, na
 mamanaini ko lio odoie.

15 Omu ke lio talamiu maanie mu prophet croero, ko
 laelae mai suliomu kira tooni hahire ani teeteci sheep,

16 tae i saeda ikire mu po neuneu inoni. Omu kei mana-
 tainire ana huehue ada. Uri kei hisue taane na hoi
 vine maanie walo kaukeu, wa na hoi fig maanie na

17 doni? Alitana lou taena na dano diana ko hunu eni
 huehuei dano diana ; na taena na dano aela ko hunu

18 eni huehuei dano aela. Dano diana saa hunu eni hue-
 huei dano aela, na dano aela saa hunu eni huehuei

19 dano diana. Taena na dano kaa hunu eni huehuei
 dano diana, tohu asilana kei lai, huni asilana lao dune.

20 Aena neena omu kei manatainire ana huehue ada.

21 E kaa taena na inoni ko tete uri hunieu, uri, Lord,
 Lord, ne kei sili laona alahana ileni, tae peenie ini

22 ko sului sulie saena Amaku e io ileni. Mala hune
 kei unue hunieu ana dine neena, uri, Lord, Lord, uri
 emi kaa ere ni prophet kau ana satamu, na emi kaa

23 da mu anoa hune ana satamu? Oto ana maholona
 neke unu tahananinire hunire, uri, Nou kaa tohunei
 manatainiomu ike : omu ke haitale maanieu, kira hele

24 ola tataala. Aena neena taena na ini ko ronoa walaku
 ie, na ko sulu isulii, kei alahu ana mala uri na inoni

25 saenanau, e tohue nume ineie ilenine hau : oto nemo
 e nemo hou, na e koni mai, na mawasideni e tola, oto
 e hite ana nume neena ; na e kaa aoho ike : ana e

26 tohue ilenine hau. Na taena naini ko ronoa walaku
 ie, na kaa sulu isulii, kei alahu ana mala uri na inoni

27 geu, e tohue nume ineie ilenine me one : oto nemo e
 nemo hou, na e koni mai, na mawasideni e tola, oto e
 tola odoie nume neena ; oto e aoho : na aohona neena
 e tohunei peine.

28 Oto e urini uri, maholo a Jesus e unu manoi mu
 wala ie, ahutana mala e panatainie haausuline ineie :

29 ana e haausulire mala naini nanamana ana, na e kaa
 urihana ike mui haausuli ikire.

8.

- 1 Na e siho toli hao *maanie* toloi henuē, na *mala hune*
 2 e lulu isulie. Na lio kau, na inoni sapena e osa e lae
 mai siana e ahihi iano honosia, e te uri, Lord, uri
 3 saemu ke ola, oke da huni neke rerea alihoi. Oto e
 niinime wau, kosi hele ana, peie me wala uri, Saeku e
 urine : oke rerea alihoi. Na lauac e rerea lou *maanie*
 4 mu osa. Oto a Jesus ko te uri hunie, uri, *Mane* o unu
 haadaī ana hunie naini ; tae oke lae taau, oke haatai-
 nie sapemu hunie priest, oke aroaroa ani niine a Moses
 e haatolai oto, hunie haara hunire.
- 5 Na maholo e sili weu i Kapernaum, na kenturion e
 6 lae mai siana, ko eitanaie, ko ere uri, Lord, *mane* ineu
 7 e eno oto i nume, e heko, ko lai otoi motaahie. Oto ko
 8 te uri hunie, uri, Neke lae wau neke haaurie. Oto na
 kenturion e alamie ko te uri, Lord, nou kaa malisine
 huni oke sili i nume ineu : tae oke ere makule, na
 9 *mane* ineu ke aailaa lou iteihulaana. Ana ineu lou nou
 io i melutana moi inoni haahaatola, na mu helui soldier
 lou i meluteku : na noko unue hunie ini ie, uri, Oke
 lae taau, oto ko lae ; na hunie naini lou uri, Oke lae
 mai, oto ko lae mai ; na hunie *mane* ineu, uri, Oke
 10 qaoa leu ie, oto ko qaoa. Na a Jesus e ronoa, esi
 panatainie, esi unue hunie muini e lulu isulie, e te uri,
 Toohu, noko unue huniomu uri, Nou kaa lio tooana
 hiwalaimoliue paine mala ie, haike lou hikada mu
 11 Israel. Ne noko unue huniomu, *mala hune* kei lae
 mai urei qaalana sato na urei suulana sato, na kire kei
 eno ruru peie Abraham na Isaak kiraelu a Jakob, laona
 12 alahana ni leni : tae taasilana mu kale ni alahana ila-
 ona rodohono i sinaha : leu ulona na nanadi nihona
 13 ana. Oto a Jesus kosi te uri hunie kenturion, uri, O
 lae hao ; na mala o hiwalaimoli kei *madau* hunio urine.
 Na *mane* ineie e aailaa alihoi oto ana maholo sato
neena.
- 14 Na a Jesus e sili weu i numa Peter, e lesie hunaona
 15 keni e eno, maena mamadali ko tolea. Oto esi hele
 nimana, na maena mamadali *neena* e aia oto *maanie* ;
 16 oto e taelai, ko si raretainie. Na maholo e saulehi

- oto, kire tola mai siana mala hune mu lioa tataala i saeda :
 oto e asii mu lioa eni wala, na e haahaaurire ahutana
 17 mala ko deu maeha : hunie haatooa mei wala a Isaijah
 na prophet e unue kau ana, e te uri, Ineie e hele oto
 nana mamaelaana ikie, na e anaii mu maena ikie.
 18 Oto a Jesus e lesie mala hune kalikelie, na e unue
 19 kire ke atoholo ana poona iqe po wau. Na naite haa-
 suli e hule ana, kosi te uri hunie, uri, Haausuli, neke
 20 lulu isulio, ana taena na leu o kei lae ana. Oto a Jesus
 kosi te uri hunie, mu fox mui liwe talada, na mu menu
 ni levi mui niui ikire ; tae Kale ni inoni kaa leu talana
 21 huni koni elino ana qaune. Na naite qaronoisuli e te
 uri hunie, uri, Lord, oke toliasieu keu neke lae haitolia
 22 amaku. Tae a Jesus e te uri hunie, uri, Oke lului-
 suhieu ; na oke toliasie mui rae huni heitolilada mui
 rae ikire.
 23 Na e taelie iola na mui qaronoisuli ineie kire hakusie.
 24 Na lio kau, mawasideni e dionai laona iqe, na ahe e
 25 lomozie iola : na ineii ko maahu. Na kire lae mai
 siana, kire haalioa, pei me wala urine, uri, Lord,
 26 haaui ; kolu ko mae oto ienini. Oto ko te uri hunire,
 uri, Ana na me ta omu ko meu, kira sae rueruaa ? Oto
 e taelai, e ere ana mawa na asi ; na esi holaa mae itei-
 27 hulaana. Na mala e panatainie, kire ko te uri, E kaa
 mane ienini, ana mawa na asi ho rono isulie heliite ?
 28 Na e liki holo ana apani iqe po wau ana hanue ikire
 mui Gadara, e ro inoni e odoie, mui lioa tataala i sae-
 darui, kirerui isitaa mai maanie mui kili qau, kirerui
 lai otoi palohoa, mane naini e liu isulie tala neena.
 29 Na lio kau, kirerui ko awaawara, ko te uri, Na mei ta
 pei emerei na peio, Kalena God ? Uri o lae mai huni
 30 haamotaahi emerei leuae ? Na na haka ni po ko susude
 31 haataulirerui. Oto mui lioa ko haatohu ana, ko te
 uri, Uri oko ohe emi, oke toliasie mi emi ke sili ilalona
 32 haka ni po. Oto e ta uri hunire, uri, Omu ke lae. Na
 kire kosi isitaa, kosi sili ilalona mui po : na lio kau,
 ahutana haka ni po e mani pola isulie rihue laona iqe,
 33 kire inu oto i esi. Na mala e haahaanaure kau kire
 tahi, kire lae ana mui huilume, kire si unue walulana,
 na na mei ta e qao rarui mui lioa tataala e oo kau i

34 saedarui. Na lio kau, ahutana mui huilume e isitaa mai honosia Jesus; na maholo kire lesie, kire si haatohu ana huni ke haitale maanie hanue ikire.

9.

1. Oto e taelie iola, na e liki holo, esi arapu hao ana hahuana hanue ineie. Na lio kau, kire ko anainie mai takoie na inoni e heko, e ono ilenine hulitana: na a Jesus e lesie hiwalaïmoline ikire kosi unue hunia heko, ko te uri, Kaleku, oke haadodoo saemu: saeasilana mu roroana ioe e lae oto. Na lio kau, naite mu helui ini hikana mui haausuli ko ere i saeda, uri, A mane ie ko ere tauteu. Na a Jesus e manatainie saeda na koe te uri, Ana na me ta ni omu ko neisae tataala i sae-miu? Neitei e madau, uri unulana, uri, Saeasilana mu roroana ioe e lae oto; wa unulana, uri, Taelai oke aweawe? Tae uri omu ke manatainie ana Kaleni inoni e nanama mai iano huni saeasie mu roroana (oto kosi te uri hunia heko), Taelai, oke heleana hulitemu, oke lae taau takoie nume ioe. Oto e taelai, esi lae taau takoie nume ineie. Na ahutana mala e lesie, kire ko meu raranana, kire kosi soi haamanikulua God, e niie nanamana urine hunie mui inoni.

9. Na a Jesus e liu tarau maanie leune, esi lesie mane satana a Matthew, e io ana leu ni taiteri toohaa: oto kosi teuri hunie, Oke luluïsulieu. Na e taelai, kosi luluïsulie.

10. Na e urini uri a Jesus e eno huni neune i nume, lio kau, kira taiteri haa na kira orahaa kire lae mai kire kosi eno huni neune peia Jesus na mu qaronoisuli ineie. Na maholo mu Pharise e lesire, kire kosi te uri huni mu qaronoisuli ineie, uri, Ana na me ta a haausuli iomu ko neu ruru peie kira taiteri haa na kira orahaa? Na maholo e rono urini, kosi te uri, Muini e sapemawa kaa sare tooana inoni kurekure, tae peie muini ko mae. Tae omu ke lae omu ke haiheitala uri na ta ni na leu ie, uri, Nou sae tooana amasine na suuri unune: ana nou kaa lae ike mai huni soisoie kira odotai, tae kira orahaa.

- 14 Oto ana maholona mu qaronoisuli a John e lae mai isulie, ko te uri, Ana na ta iemi na mui Pharise emi ko oloolonau hunehunaa, na mui qaronoisuli ioe kire kaa
- 15 oloolonau ike? Oto a Jesus ko te uri hunire, Uri memela i numa naini e tola hue kei saehu maholo poro ue peire? Na mu dine ke lae mai na taasilana poro kei
- 16 lae maanire, ana maholona kire kesi olonau. Na naini saa loamena ike na lahui tooni ana na mei sala kire kaa hele akau ue ana; ana me loamena neena kei wei heiliu ana lahui tooni oto kei haka tataala maanie holai
- 17 nao. Na lou kire kaa dedei wine haalu laona ho atea ani teeteei po lalahue: ana ko te urine mu ho atea kei qaa, na wine kei ahe mano, na mu ho atea kesi aela oto: tae kire ke dedeie wine haalu laona ho atea teeteei po haalu, na kirerui ke meni io laku isulie.
- 18 Na maholo e ere urini hunire, lio kau, naite alaha e lae mai e ahihi iano honosie, ko te uri, Kaleku raorii e mae oto molana: na oke lae mai oke konie nimemu
- 19 i hahona, na kei meuri iteihulaana. Na a Jesus e taelai, na mu qaronoisuli ineie, na kire si lulu isulie. Na lio kau, na keni apu e saunie awalai helisi ma na rue oto, e lae mai i purine, na kosi kele hele mola ana
- 21 nonoai tooni ineie: ana e ere urini i saena, uri, Neke kele hele mola ana noncai tooni ineie, neke meuri
- 22 isulie. Oto a Jesus e saro alihoi kosi lio odoie ko te uri, Kaleku, saemu ke dodo, hiwalaimoline ioe e haaurio. Oto e haaurie keine ana maholoi sato neena. Na
- 23 a Jesus e hule i numa alaha, na esi lesie kira qaoqaoa
- 24 au, na mala ko eeno, oto kosi te uri, Omu ke haitale, ana raorii ie kaa mae, tae ko maahu. Oto kire mai-
- 25 mesi maanie. Na e ohea mano mala, esi sili weu, ko
- 26 hele i nimana: na raorii neena e taelai. Na tarohailana me ola ie e lae ana ahutana mui henuena.
- 27 Na a Jesus e liu tarau hao maanie leune, na e ro ulu kirerui lulu isulie, ko awaawara, ko te uri, Oko amasi
- 28 emerei, Kalena David. Na e sili oto wai nume, na e ro ulu e lae mai siana: na a Jesus ko te uri huni rerui, uri, Omu ko hiwalaimoli aku uri nou saka huni qao-
- 29 lana me ola ie? Oto kirerui hunie, Siue, Lord. Oto e hele i maadarui, ko te uri, Mala omoroi hiwalaimoli

- 30 oto qaalana kesi lae huni moroi ana. Na maadarui e lio alihoi. Na a Jesus esi ere mautaa adarui, e te uri,
 31 Mane naini e manatainie. Tae kirerui isitaa taau, kosi tarohainie ana ahutana mu henuena.
 32 Na kirerui isitaa taau, lio kau, kire tolea mai sulie
 33 ini e qeu na lioa tataala i saena. Na e asie oto lioa tataala, na ini e qeu kosi ere taa : na mala e panatainie oto liuta, ko te uri, Lesilana kaa lae inao mala ie ana
 34 mu Israel. Na mui Pharise esi te uri, E asie mu lioa tataala ani ini e alaha honosie mu lioa tataala.
 35 Na Jesus e laelae hailiu ana mui henue na ana mui huilume, ko haauhaausuli laona mu nume ni ruruha ikire, na e lailaili wala ana totolaha diana ana alahana ni leni, na e haaaurira mui maemaea na muini e maelaa.
 36 Na maholo e lesie mala hune, saena e amamasire, ana e rako aelaada na kire tatana, mala mu
 37 sheep kaa inoni ni lioisulii. Oto ko te uri hunie mu qaronoisuli ineie, Halisi e paine, na kira asuesu kaa
 38 hune. Omu ke haatohu ana aena halisi, huni ke usuneinie taau kira asuesu talai halisi ineii.

10.

- 1 Na esi haarai mai sulie mui qaronoisuli awala ma na rue, na esi niie hunire sakana honosire mu lioa madaa, huni taasire, na huni haaaia mu maela na mu maelaana.
 2 Na satada mu hurulaa awala ma na rue uri ; naohada, a Simon, haarainilana a Peter, na a Andrew
 3 asine ; a James kalena Sebede, na a John asine ; a Philip na a Bartholomew ; a Thomas na a Matthew a taiterihaa ; a James kalena Alpheus, na a Thaddeus ;
 4 a Simon a Kananaios, na a Judas Iskariot, ini e qeloa.
 5 Ikire awala ma na rue ienini a Jesus e usuneinire taau, na e haatolaire, ko te uri,
 Mane omu lae sulie mui tala mala aopa, na mane
 6 omu sili ana mui huilume ana mui Samaria : tae omu ke tohunei lae oto sulie mui sheep e takalo ura ana
 7 numa kira Israel. Na isulie laeha omu ke laili walaa, omu ke te uri, Alahana ni leni ko karaini oto mai.

- 8 Omu ke haaurie muini ko maemae, omu ke taea muini e mae oto, omu ke haamola kira tou, omu ke asie mu lioa tataala : mala omu akauri ani niine, omu ke nīi
- 9 lou weu. Mane omu tooana gold, wa silver, wa brass,
- 10 laona mu mei iomu : wa mai ni laeha, wa na ro tooni elueluhi, wa na ola ni tooni hahie aemiu, wa na apaa ;
- 11 ana asuesu e malisine mu naula ana. Na omu ko sili laona naeta hanue wa naeta huilume, omu ke haitale wainiini ana naini e adona ileune ; na omu ke io susu
- 12 ileune hulaana omu ke isitaa lou manie. Na maholo omu ko sili laona naeta nume, omu kesi palahea.
- 13 Na uri ana nume neena e adona, hanuelamana iomu kesi siho hahie : na uri ana e kaa adona, hanue lama-
- 14 na iomu kesi oli lou suliomu. Na taena naini kaa tekuihiomu, kaa ronoa walamiu, maholo omu ko isitaa maanie hanue ena, omu ke tatainie me makana loho
- 15 i aaemiu. Toohu, noko unue huniomu, uri, Kei haamamatè hunie hanue i Sodom na i Gomora ana dine ni leine, maanie hunie hanue neena.
- 16 Lio kau, noko usuneiniomu taau mala sheep i matolana mu wolf : aena neena omu ke saenana mala mu
- 17 maa, na omu ke maneko mala mu hiroiku. Tae omu ke lio talamiu maanie mui inoni : ana kire ke toliasiomu hunire kira leilei, na laona mu nume ni ruru
- 18 ikire kire ke raurepusiomu ; toohu tolilamiu ke lae i naona mu governor na mu kin iteihulaaku, hunie haara
- 19 hunire na hunie mala aopa. Na maholo kire ke toliasiomu taau, mane omu talei neineisae rueruaa ana
- 20 uri omu kei ere urita wa omu ke unue na ta. Ana iomu omu kaa ere ike, tae Lioa Amamiu ko ere ilalo
- 21 amiu. Na e ro maasine kei toliasie asine hunie maena, na na mama kei toliasie kalena : na memela kei taelai honosie mu amada na mu nikada, na ke haamaesire.
- 22 Na omu kei nei ola ni leledilemiu hunie taena na inoni iteihulaana sataku : tae naini kei io susu hulaana ore-
- 23 talana haautilana kei lae iteihulaana. Na uri ana kire kei teunainiomu ana naeta hanue, omu kesi tahi ana naeta hanue lou : ana toohu noko unue huniomu uri, Omu sae lae mano ana mui huilume mui Israel, na Kale ni inoni ke lae mai.

- 24 A qaronoisuli e kaa liutana a haausulie, na asuesu e
 25 kaa liutana aunana. E adona qaronoisuli huni ke uri-
 hana a haausulie, na asuesu huni ke urihana aunana.
 Ana kire haarainie aunana nume ana a Beelsebub, uri
 26 kire saa haarainie liuta muini ana nume ineie! Mane
 omu meuteinire: ana taena na ola kire qaohai hahie
 kau haatainilana kei haro lae; na taena na ola kire
 27 mumunie kau sailana kei haro lae. Na moola noko
 unue huniому laona rodohono, omu kesi unui laona
 mataqana: na na moola omu ko ronoi i alinemiu, omu
 28 kesi houleinii i qaoha. Na mane omu meumeuteinie
 na muini ko haamaesie mei sape, na kire kaa saka
 huni haamaesie maurihaai: tae omu ke tohunei meu-
 teinie ini e saka huni haaia maurihaai na sape ahu-
 29 tadarui i Gehena. E kaa haaholincinii e ro pipisu
 uana lousuu? na naini hikada e usu oto iano na Ama-
 30 miu e manatainie oto: na kire idumie oto uhui qeu-
 31 miu. Aena neena mane omu maumeu; omu hie
 32 maanie mu pipisu hune. Taena naini kei unu taha-
 nainie i naona mui inoni, ineu lou nekei unu taha-
 33 lou i naona Amaku tai ileni. Na taena naini kei tatei-
 neinie i naona mui inoni, ineu nekei tateineinie lou i
 naona Amaku tai ileni.
 34 Mane omu neineisae aku uri nou lae mai huni asie
 hanuelama hahie walumalau: nou kaa lae ike mai
 35 hunie asie hanuelama, tae hunie asie naihi. Ana nou
 lae mai huni opaa ro mamana, na ro hai nikana, na ro
 36 mahunaona keni: na mala ani nume naeta inoni kei
 37 maeloona oto hunie. Naini manatana e diana hunie
 amana wa hunie nikana na e kaa diana hunieu ne kaa
 malisiku; na naini manatana e diana hunie kalena
 mane wa keni na e kaa diana hunieu ne kaa malisiku.
 38 Na naini e kaa hele ana pou pou ineie, e kaa lulu
 39 isulieu, ne kaa malisiku. Naini ko lio odoie mauri-
 haana ne kei deu tekelainie maanie; na naini ko deu
 tekelainie maurihaana maanie, aena ineu, ne kei lio
 odoie.
 40 Naini ko tola koniому ne ko tola konieu, na naini ko
 tola konieu ne ko tola konie ini e usuneinie mei.
 41 Naini ko tola konie na prophet ana satana prophet ne

ke helesie waitana prophet; na naini ko tola konie na inoni odotai ana satana na inoni odotai ne ke helesie
 42 waitana inoni odotai. Na naini ko haainuhie naini hikana muini meimei ie ana mei wei wawai makule, ana satana qaronoisuli, toohu noko unue huniomu uri, e saa ore ike maanie waitana.

11.

1 Oto e urini uri maholo a Jesus e haatola mano mui qaronoisuli, esi haitale maanie leune huni haausuli na huni lailaili wala hie taena na hanue.

2 Na a John e ronoa i nume ni hoo helelana a Christ, esi usunei taau ana mui qaronoisuli inicie, ko te uri hunie, Ioe ni ini ke lae mai, wa melu ke maohie naini

3 aopa? Ote a Jesus e alamire ko te uri hunire, Omulae houleinie hunia John na moola omu ronoa na omu

4 lesii: mu ulu ko lio elihoi lou, na mu rarasi ko laelae hailiu, na mu tou e mola lou, na mu puru ko rorono lou, na na muini e mae e taelai lou, na houleinilana

5 totolaha diana hunie kira maitale. Na ini ni haadi- anana e kaa mauo aku. Na maholo kire laelae a Jesus

6 ko si aehota unue hunie mala ana a John, uri, Na mei ta omu isitaa huni kerehie i hanue sala? rade i mahilo-

7 hilo ana oru? Tae na mei ta omu isitaa huni lesilana? na inoni e tooni eni tooni malumu? Lio kau, mala e

8 tooni hahire eni tooni malumu kire ioio i nume mui kin. Tae ana na mei ta omu isitaa? huni lesilana na

9 prophet? Toohu, noko unue huniomu uri, na e lae liutaana na prophet. Ana nei o to ienini, usulana e

10 lae ana uri,

Lio kau, noko usuneinie hurulaa ineu i naomu, Ini kei salea tala namue.

11 Toohu noko unue huniomu uri, Naini kaa taelai ue hikana kira hute ani keni na e liutana John a Loto- maai: tae peenie ini e lai otoi meimei ana alahana ni

12 leni e lae liutaana. Na e tali ana qonine a John a Loto- maai e hule ienini kire ko ramoie alahana ni leni, na

13 mui ramo ko hele laue oto. Ana mui prophet na mui haatolana kire poniponii hule mai ana a John. Na

14 ana omu ko sare hele ana na leu ie, a Elias oto ienini,

- 15 ini ni lae mai. Ini e too alinana ni rono, kei rono.
 16 Na neke alahuneinie qaune ienini ana na mei ta? E
 urihana memela e ioio ana herausine, ko soisoī wēu
 17 hunie kira oaada, ko te uri, Melu uhi eu namiu, na
 omu kaa maomao: melu naranara namiu, na omu kaa
 18 kumu i mamananiu. Ana a John e lae mai e kaa
 nauneu e kaa inuīnu, na kire unue uri, Lio kau, na lioa
 19 tataala i saena. Na Kale ni inoni e lae mai e nauneu
 e inuīnu, na kire unue, Lio kau, nauhe aela, inulana e
 paine, e haimalahune peie kira taiteri haa na kira ora-
 haala. Na leilana saenanaune kei lae huni ko odotai
 isulie helelana.
- 20 Oto ana maholona kosi aehota ere ana mu henue
 neena qaolana mu anoa inēi e lae ana, ana kire kaa
 21 onisae oto. Amamasilemu, Korasin! amamasilemu,
 Bethsaida! ana qaolana mu anoa e lae i Tur na i Sidon
 mala e laelae kau siamoroi, haala kirerue onisai oto
 22 waite ani tooni uwerikahite na ani qasaora. Tae noko
 unue huniomu uri, Kei haamamate hunia Tur na hunia
 23 Sidon ani dine ni leine maanie hunio. Na ioe, Kaper-
 naum, kire ke tohainio hule i salo? o kesi lae hōu i
 Hades: ana qaolana mu anoa e lae i Sodom mala e
 24 lae kau siemu, haala e io hule mai ienini. Tae noko
 unue huniomu, Kei haamamate hunia hanue i Sodom
 ani dine ni leine, maanie hunio.
- 25 Oto ana maholona a Jesus e alami ko te uri, Noko
 paalaeo, Mama, Lord hahie ileni na mai iano, ana o
 mumunie moola ienini maanie kira saenanaū na kira
 26 saiola, na o haatainīi hunie memela werewere: siue,
 27 Mama, ana e diana urine i naomu. Toliasilana walu-
 ola e lae aku maania Amaku: na iteitana naini kaa
 saie Kale, tae a Mama; na iteitana naini kaa saie
 Mama, tae a Kale, kirerue naini Kale ko herihunie
 28 haatainilana hunie ana. Alei ini, omu ko rahe omu ko
 tola hie, omu ke lae mai sieku, na ineu neke haama-
 29 malo amiu. Omu ke neie tori ineu ilerimiu, na omu
 kei nei qaronoisuli ineu; ana ineu nou sae rako na nou
 maneko oto i saeku; na omu kei lio odoie mamalona
 30 hunie saemiu. Ana tori ineu e hata, na tolana ineu e
 mamate.

12.

- 1 Oto ana maholona a Jesus e lae tarasi weu ilaona hohola ni horn ana haidine sabbath : na mui qaronoi-suli ineie e hiolo, na kire kosi aehota hisue mui korn,
- 2 kosi neu. Na mui Pharise e lesie, na kire ko te uri hunie, Lio kau, mui qaronoisulie ioe ko qaoa me ola kaa adona mu haatolana huni qaolana ana haidine
- 3 sabbath. Na kosi te uri hunire, Omu kaa saie uē na mei ta a David na muini peie e qaoa kau ana e hiolo ;
- 4 uri e lae laona numa God, e na mu bread kire koni akau, na e kaa adona huni neu, na muini peie, tae e
- 5 adona mui priest haleite ? Na omu kaa saie laona mu haatolana, uri mui priest ana haidine sabbath ko hele tauteu ana haidine sabbath, na e kaa roroana ada ana ?
- 6 Tae ineu noko unue huniomu uri, naini ileu nini e liutana nume maai. Na uri ana omu roro saie mei wala ienini uri, Nou sare toona amasine, na suuri untue, haala omu kaa lei too ana muini e kaa roroana āda.
- 8 Ana Kale ni inoni taane nei ko alaha hahie haidine sabbath.
- 9 Oto e isitaa maanie leune, esi sili weu laona nume
- 10 ni ruru ikire : na lio kau, inoni ileune nimana e heko. Na kire ko dolosiana, ko te uri, Uri e adona mu haatolana huni haauri ana haidine sabbath ? huni kire ke
- 11 gelu ilevine ana. Oto kosi te uri hunire, Atei ni hiki-miu, uri na taataa sheep ineie oto, na ko usu laona kaline ana haidine sabbath, uri e saa tapolie huni suluie
- 12 maanie ? Kau, na inoni ko lai hie urita maanie na sheep ? Aena neena e adona mu haatolana huni hele
- 13 diana ana haidine sabbath. Oto ke te uri hunie inoni neena, Oke susueinie nimemu. Oto esi susueinie ; oto
- 14 esi qiaqiala alihoi mala naeta nime. Na mui Pharise esi isitaa, ko meni wala hahie, uri huni haamaesilana.
- 15 Na a Jesus e manatainie esi haitale maanie leunie : na
- 16 mala hune e luluissulie ; na e mani haaurire mano, na
- 17 e ereada mane kire tola tahanainie : huni haatoolana me wala unulana e lae ana a Isaiah na prophet, uri,
- 18 Lio kau, konikonihe ineu nou lio hunie oto ;
Mane maai ineu saeku ko lai mano hahie :

- Nekei neie Lioa ineu ilenine,
Na kei unu tahanainie leine hunire mui puo.
- 19 E saa haitohe, e saa awara ;
Naini saa ronoa walana sulie mu tala.
- 20 E saa oie na rade e memeso,
E saa maasie na tatasi niu ko qeuqeu,
Hule ana kei haatainie leine ani aailaana.
- 21 Na mala e puo kei maohi sulie satana.
- 22 Oto kire ko tolea mai siana naini lioa tataala i saena,
e ulu na e qeu : na e haaurie, na qeu e ere na e lio.
- 23 Na mala esi meni panatainie, kire ko te uri ; E kaa
- 24 kalena David ienini ? Na mui Pharise e rono, kire
kosi te uri, A maena kaa asie mu lioa tataala, tae ana
- 25 a Beelsebub naohai lioa tataala. Na a Jesus e mana-
tainie mu neisaena ikire kosi te uri hunire, Taena na
alahana kei opaa, na poo maanie na poo, kei naona
oto ; na taena na hanue wa na nume kei opaa, na poo
- 26 maanie na poo, e saa ure ike ; na ana a Satan kei opaa
- 27 maraana ; kau, alahana ineii kesi ure urita ? Na ana
ineu noko asie mu lioa tataala ana a Beelsebub, hoe,
mu kalemiu kosi asire ana atei ? aena neena kire ke
- 28 lei omu ana. Na ana ineu noko asie mu lioa tataala
ana Lioa a God, hoe, na alahana a God e siho oto mai
- 29 habiomu. Na naini kesi sili urita wau i nume ini e
ramo, huni ke hele laue toolana, ana e kaa holai hoosie
ini e ramo neena ? mano urine kesi hele laue nume
- 30 ineie. Ini e kaa peieu ne kaa hata peieu ; na ini e kaa
- 31 sookoni peieu ne ko atekelainie. Aena neena noko
unue huniomu, uri, Saasilana taena na orahaa na taena
na wala tauteu kei lae maanie inoni ; tae ere tauteune
- 32 ana Lioa saasilana saa lae ike. Na ini ko ere hataria
Kale ni inoni, saasilana kei lae maanie ana ; tae ini
ko ere hataria Lioa Maai, saasilana saa lae maanie
ana, laona walumalau ie wa laona ini kei lae mai.
- 33 Tae omu ke da dano huni ke diana, na huahuana huni
ke diana lou ; wa ko haike, omu ke da dano huni ke
aela, na huahuana huni ke aela lou : ana sailana dano
- 34 kei lae sulie huana. Kira kaleni maa, iomu alei ini
tataala, omu kesi ere urita ana dianahaana moola ?
ana wawa ko tola tahanainii ana moola sae e honu eni.

- 35 Inoni diana ko haatainii dianahaana moola *maanie* moola diana e onimeinii kau siana: na inoni tataala ko haatainii tataalahaana moola *maanie* moola tataala
- 36 e onimeinii kau siana. Na ineu noko unue huniomu uri, Taena me wala oto mola mui inoni kei unue, sio sulileni kei lai ana mu roroana ani, ana *dine* ni leine.
- 37 Ana lei odoodona amu kei lae isulie walamu, na lei too amu kei lae lou isulie walamu.
- 38 Otone mu helui ini hikana mui haausuli na mui Pharise kire alamie, ko te eri, Haausuli, melu ko sare
- 39 lesie me haara amu. Oto e alamire ko te uri hunire, uri, Qaune tataala na maimesi ko haitalea haara; na niilana haara saa lae oto hunie, tae haara haliite a
- 40 Jonah na prophet: ana mala a Jonah e oo e olu hei atowa na e olu hei rodo laona oqana pusu esi; alitana lou na Kale ni inoni kei oo e olo hei atowa na e olu hei
- 41 rodo ilaona makana. Mui Nineveh ke taelai ruru peie qaune ienini, ana *dine* ni leine, na ke lei too ana: ana kire onisae sulie laili walana a Jonah; na lio kau, ini
- 42 e liuta ana a Jonah ienini. Queen kei po taaune ke taelai ruru peie qaune ienini ana *dine* ni leine, na ke lei too ana; ana e lae mai *maanie* nenedena walumafau huni ronoa saenanaune a Solomon; na lio kau, ini e
- 43 liuta ana a Solomon ienini. Lioa tataala ko isitaa *maanie* naini, kosi sili laona hanue sala, ko heitalea
- 44 talana huni mamalo, na kaa lio odoie ike. Oto kosi te uri, Neke oli lou i nume ineu nou isitaa kau *maanie*; na e hule oto ana, ko lesie e io makule, e tala diana,
- 45 na e sookoni diana ana. Oto ko lae taau, ko tolea e hiu lio tataala liuta ana; kire kosi sili ilaona ko loko oto ileune; oto moola haipuri ana inoni *neena* esi tataala hiito *maanie* moola holai nao. Kei urine lou hunie qaune tataala ie.
- 46 Na maholo ke ere ue hunie mala hune, lio kau, nikana na mui esine kire ure sihana, ko sare ere peie.
- 47 Oto naini ko te uri hunie, Lio kau, a nikemu na maeni
- 48 esimu ko ure sihana, ko sare ere peio. Oto ko alami ko te uri hunie ini e unue siana, uri, Atei ni nikeku?
- 49 na kiratei ni mui esiku? Oto ko susueinie nimana takoie mui qaronoisuli *ineie*, ko te uri, Lio kau, a ni-

50 keku ie na maeni esiku ! Ana naini ko hele sulie saena
Amaku e io ilevi, ineii oto asiku, na inieku, na niekeku.

13.

- 1 Oto ana haidine neena a Jesus e isitaa maanie nume,
- 2 esi io iano ireune iqe. Na mala hune e rururu i siana,
aena huni taelie iola, na e io iano : na ahutana mala e
- 3 ure i reune iqe. Oto e ere haahune hunire ani erena
ni alahune, e te uri, Lio kau, ini e tatatai e isitaa huni
- 4 ke tatatai ; na maholo e tatalai keu, na mui helui lite e
- 5 usu i reune tala, na mu menu e loho mai e naui : na
na mui heluini lou e usu ana me saohai ano, leu ma-
- 6 kana kaa piola ana : na leuae e qito tai, ana makana
kaa piola ileune : na sato e qaa oto e rahie ; na ana e
- 7 kaa too imimini, oto kire nunulu. Na na mui helu-
ini e usu i matolana mu walo ; oto mu walo e lolo, esi
- 8 hekusie : na na mui heluini e usu ana me makana
diana, oto e hunuhunu, na muini haatanalau, na muini
- 9 haaono awala, na muini haaolu awala. Ini e too ali-
nana, kei rono ana.
- 10 Otone mui qaronoisuli e lae mai, ko te uri hunie,
- 11 uri, E ue oko ere ni alahune hunire ? Oto e alamire
ko te uri hunire, Toliasilana e lae oto huniomu huni
- 12 saii moola e asa ana alahana ni leni, na e kaa lae ike
hunire. Ana naini ko hele nana, niilana kesi lae hunie
ana, na ke hele liuta : tae naini kaa hele nana, taasi-
- 13 lana maanie me ola e hele kau oto nana. Aena neena
noko ere ni alahune hunire ; ana kire ko liolio na kaa
lio oto na kire ko rorono na kaa rono oto, na saeda
- 14 kaa taha oto. Na haatoolana ada ponina Isaiah, e te
uri,

- Omu ke rono ani ronone, na saemiu saa taha ike ana ;
Na omu ke lio ani liona, na omu saa lio saii ike :
- 15 Ana saena mala ie e paine,
Na alinada e hie maanie rono,
Na kire ulue maada ;
Mane kire lio saii ana maada,
Na mane kire rono ana alinada,
Na mane kire saenanau i saeda,

Na mane kire aliu,

Na nekei haaure.

- 16 Ana haasaidianalana maamiu, aena kire ko lio; na
 17 alinemiu lou ana kire ko rono. Ana toohu noko unue
 huniomu uri, mui prophet hune na kira odotai hune e
 sare lesie muola omu ka talei lesie, na kire kaa kerehie,
 na e sare rono muola omu talei rono, na kire kaa rono.
 18 Hoe, omu ke ronoa me alahune ana ini e tatatai lite,
 19 Naini ko ronoa me wala ana alahana, na saena kaa
 tahanii, oto a orahaa esi lae mai, esi laue me ola ta-
 tainilana e lae i saena ana. Ineii ienini tatainilana i
 20 reune tala. Na ini tatainilana ana me saohai ano, ineii
 ienini e ronoa me wala, na e tolani helesie ani ileni.
 21 maene; na e kaa too imimine ike ana, tae ko io haa-
 wali mola; na siohaana e tataala wa tauneinilana e
 22 lae sulie wala, e tolani mauo oto. Na ini tatainilana
 i matolana mu walo, ineii ienini e ronoa me wala; na
 waluola ni haapuosa ana walumalau, na erona ani
 tooha hune, ko ape honosie me wala, oto kosi totowai.
 23 Na ini tatainilana ana me makana diana, ineii ienini
 ko ronoa me wala, na saena e tahanie; ini ko huzu-
 huzu toohu, na ko toliasie na muini haatanalau, na
 muini haaono awala, na muini haaolu awala.
 24 Oto e hei neie leu me alahune aopa honosire, ko
 te uri, Alahana ni leni mala inoni e tatainie mu lite
 25 diana i hohola ineii; na maholo mala ko maahu, mae-
 loona hunie esi lae mai, esi tatainie mu lite sisania i
 26 matolana mu korn, oto esi hoalai. Oto qaqanona e
 qaqito tae, na e huzu oto, na mu sisania e mani-gito
 27 haadai. Na mui konikonihe a aunani nume kire lae
 mai, ko te urini hunie uri, Alaha, uri o kaa hasie me
 lite diana i hohola ioe, hoe, mu sisania ana urei tei
 28 neena? Oto ko te uri hunire, Maeloona ni e te uri.
 Oto mu konikonihe hunie uri, O harihunie emi ke lae
 29 sookonii. Oto e te uri, Huike na; mane maholo omu
 ko sookonii mu sisania, omu ko lanu ruru ani korn
 30 peii. Toliasire kau huni kire ke mani peine kau hula-
 ana sookonine: na ana dine ni sookonine neke unue
 hunie mala ko sookoni uri, Omu ke holai sookonii mu
 sisania, omu ke hoo ihoi ola huni unuunuleni: tae mu

korn huni onimeinii ilenine haa ineu.

- 31 Oto e hei neie lou me alahune aopa hunire, e te uri, Alahana ni leni mala lite ni mustard, naini e da, e hasie
32 i hohola ineie: me ola e la otoi meime maanie taena na lite; tae e qito oto, kosi peine liutaana moola i hohola, na e nei dano, huni mu menu ni leni e loho mai e oa ana sasarana.
- 33 Na me alahune aopa e unue hunire; Alahana ni leni mala leven, na keni e da, e mumunie laona olu nime flour, hulaana me leven e mani sakrahie oto.
- 34 Waluola ienini a Jesus e mani unui hunie mala ani alahune; na ana e kaa alahune, haala e kaa ere ike
35 hunire; huni haatoolana me wala unulana e lae ana prophet, uri,
Nekei tahananie niduku ani alahune;
Nekei ai haadai ana moola mumunileni e lae ana kire neie poopootana walumalau na e hule mai.
- 36 Oto e hoalai maanie mala, esi sili i nume: na mui qaronisuli e lae mai sulie, ko te uri, Hoe, oko unu tahananinie huniemi me alahune ani sisania i lalo.
- 37 Oto e alamire ko te uri, Ini e tatai lite diana Kale ni
38 inoni ena; na hohola walumalau ena; na mu lite diana, kira kale ni alahana ena; na mu sisania mu
39 kalena a orahaala ena; na maeloona e hasire a Satan ena: na sookonine oretalana maholo; na kira sookoni
40 mu angel ena. Mala kau sookonileni mu sisania na unuleni eni dune; hoe, alitana lou ana oretalana maholo.
41 Kale ni inoni kei usuneinie taau mu angel ineii, na kire kei sookoni asie maanie alahana waluola ni
42 haamauo, na muini ko deu aopa maanie haatolana, na asileni lao esoesohai dune; narana ileune na nanadi
43 nihona. Ana dine neena kira odotai kei raa mala sato ana alahana Amada. Ini e too alinana, kei rono ana.
- 44 Alahana ni leni mala me tooha mumunilana i makana; naini e lio odoie, e hei mumunie lou; na isulie ilenimaene hahie ko lae ko haaholineinie tootoolana, ko holie me makana neena nana.
- 45 Lou, alahana ni leni mala naini ko holiholi ko hei-
46 heitalea mu huani dahi diana; na e lio odoie naeta hue kire holi peine ana, e lae e haaholineainie tootoo-

alahai, e holie nana.
 47 Lou, alahana ni leni mala huo atoato, kire atonie i
 48 esi, e wei hahie walutana na ie : na e haru honu, kire
 i kosi oke aate ione kosi io iano, kosi onimei mu hoi ie
 49 diana laona mu nime, na ko asie mu hoi ie tataala. Ne
 i kei urine lou ana oretalana maholo : mu angel kei isi-
 i taa, kei opaa kira tataala maanie i matolana kira odotai,
 50 na kei asire laona esoesohai dune : narana ileune na
 i anadi nihona.
 51 Uri omu rono saji waluola ienini? Otone kire ko te
 52 uri, Siue. Oto e te uri hunire, Aena leune taena na
 i haausuli e qaronoisulie alahana ni leni e urihana na
 i inoni auzeni nume, ko haatainie moola haalu peie
 i moola holai nao maanie dianahaana mo ola e onimeinii.
 53 Oto e urini, maholo a Jesus e unu manoi mu alahune
 54 ie, kosi hoalai maanie leune. Na e hule oto ana hanue
 i inei esi haaushausulire ana nume ni ruru ikire, aena
 i huni kire panatainie, peie me wala urini, uri, Saena-
 55 maune na mu anoa urei tei ni ana mane ie? E kaa
 i kalena carpenter ie? a nikana kire kaa saisaie kau a
 i Mary? na mu esine, a James, na a Joseph, na a Simon,
 56 na a Judas? Na mu iniana, kire kaa mani io peikie?
 57 Hoe, waluola ie kire urei tei ana mane ie? Oto kire
 i mauo isulie. Na a Jesus ko te uri hunire, Makatai-
 i nilana prophet saa lae, tae ana hanue ineie, na ana
 58 nume ineie haliite. Oto e kaa qaoa mu anoa hune
 ileune isulie sae rueruana ikire.

14. 6

14. 6

14. 6

14.

1 Oto ana haidine neena a Herod a Tetrark e rono
 2 tarohana Jesus, kosi te uri hunie mui konikonihe ineie
 i uri, A John Lotomaai ni ienini : ohe e tae mai maanie
 i muini e mae oto, aena leune na qaolana mui anoa ie
 3 ko lae ana. Ana a Herod e heleana oto a John, e
 i hoosie, oto e neie ilaona nume hoohoo; aena ana
 4 Herodias hue a Philip a asine. Ana a John e unue
 i hunie uri, E kaa adona haatolana uri huni oke tolea
 5 Oto e sare saunie hahie, na ko meumeu raranana mala,
 6 ana kire neineisae oto ana uri ineie na prophet. Oto

- goni e siho ana dize a Herod e hute ana, oto a kalena Herodias ie kele keni nada, oto e lai sului bohona a Herod ana, oto ana maholona kosi ere ni haapune, ko haalunei hunie uri kei niie nana iteitana na meola kei sukaa ana. Oto ineie, na a nikana ko toranie hunie, e te urini, uri, Tolana mai ileu ilaona iite qauna John a Lotomaai. Oto saena kin e huu ; na tae oto ana mei wala ni haalune ineie, na aena ana mala e loko ana naune peie, oto e haiusunei huni kire ke lai tolea hunie.
- 10 Ne esi usuneinire taru, na kire lamasie qauna John i laona nume hoohoo. Oto kire tolea mai qauna ilaona iite, kire ko niie hunia pulena ; oto ko tolea taau hunia nikana. Oto mui qaronoisuli ineie kire lae mai, kire suluie, kire ko heitoli ; oto kire ko lai unue i saana Jesus.
- 13 Oto a Jesus e rono urine, oto e hoalai maanie leune ana iola ilaona hanue sala haatau : oto mala e ronoa kire ko luluissulie kire liu i tala ure manie mu huiume ikire. Oto a Jesus e isitaa mai ko lesie pulitaa paine, oto ko neisae amasire, ko haaurira maemaea hikada.
- 15 Oto e apau oto, mui qaronoisuli ineie kire lae mai siana, kire ko te uri hunie uri, Hanue sala na ia na matowa ko mano oto ; uri oke toliasie mala, hunie kire ke lae hie mu hanue huni holi neula ada. Oto a Jesus ko te uri hunire uri, E kaa meola ke too aena ike, hunie kire ke tahi oto mola ; omu ke dau neula ada hunie kire ke nauneu.
- 17 Oto kire ko te uri hunie uri, E kaa naula ike amelu ileu, tae peie e lima ata hoi bread peie ro kele hoi ie.
- 18 Oto ko te uri hunire uri, Tola mai hunieu ileu.
- 19 E mano urine esi hatonai wala hunie mala huni kire ke io iano laona hahalisi ; oto e helesie lime hoi bread na ro hoi ie na, esi lio alelena ileni, ko ere haadianaai, oto ko nisii, ko nii hunie mui qaronoisuli, oto mui qaronoisuli kosi haaadoa mala ani. Oto kire ko meni neu, kire pote : oto kire ko onimei konie mu oretai neula ana mu neula e nisii, awalai mei ma na rue ko honu. Na mala e nau, mui mane, mala e lime sinola ni-inoni, idumilana mu keni na memela kaa lae ike.
- 22 Oto e kotahie mu qaronoisuli hunie kire ke tae ana

- iola, hunie kire holai ato ana naeta poo ni iqe poo taau,
 23 haawalie ke saro toliasie mala. Oto e saro toliasire
 mano, ne esi hanetaa taau ilenine toloi henue ani leu
 qala huni rihunzei : na e saulehi oto, na tai neii oto
 24 maraana i leune. Na iola e tahe upuupu oto ana iqe,
 kire si lai sue ana ahe ; na ana mawa ko hite ada.
 25 Oto ana haine na maholoi sato ni liona kosi oohire, ko
 26 atoatoae ilenine iqe. Oto mu qaronoisuli e leesie ko
 atoe ilenine iqe, oto saeda e iolaha iteihulaana, oto
 kire ko unue uri na meola kire ko lio pelenainie mola ;
 27 oto kire ko ere lole ana maune. Oto a Jesus ko tolana
 ere takoire, ko te uri, Saemiu ke la molai dodo ; ineu oto ;
 28 mane omu meumeu. Oto a Peter ko alamie ko te uri
 hunie, uri, Lord, ko neie oto ioe, oke unue hunie neke
 29 lae wau takoio ilenine wai. Oto ko te uri hunie, uri,
 Oke lae mai. Oto a Peter e siho maanie iola, ko atoe
 30 wau ilenine wai, uri huni lae wau siana Jesus. Oto
 maholo e leesie mawa e paine ko meu, oto e uri suhu
 e kokoro, oto ko soi ko te uri hunie, uri, Lord, oke
 31 haaurieu. Oto a Jesus e tolana susueinie nimana, ko
 hele haaroroaie, peie ko te uri hunie, uri, Hiwalaimo-
 line e aia amu, e ue oto saemu e la oto rueruaa ?
 32 Oto kererue ko mani tae lou i laona iola, ne mawa
 33 kosi mou. Oto muini ana iolana kire pouruuru hahie,
 peie kire te uri hunie, uri, Toohu ioe Kalena God.
 34 Maholo kire ato taau, kire kosi lai arapu ana hanue.
 35 Genesaret. Na mala ana hanue neena kire manatainie
 kire ko usunei heiliu ana mu hurulaa takoie mu henue
 e io kalie hanuena, kire ko ulure mai takoie ahutana
 36 mu maemaea ; kire ko haatohu ana uri huni tae kire
 ke hele mola i nonoana tooni ineie : na muini e hele
 madau urine kire mani meuri oto i ladoihaani.

15.

- 1 Oto ana maholona naeta mu helui Haausuli peira.
 Pharise urei Jerusalem ko lae mai sana Jesus, ko dolosi
 2 ana uri, E ue ni keu mui qaronoisuli ioe ko heiheitohea
 mu wala oto kolu hele tatara oto mai eni ura ana mu
 weuwakaelu ? ana kire kaa hohoda nime ana uri kire

- 3 ko *neue na* meola ni *neulana*. Oto ko *alamire*, ko te uri *hunire*, uri, *Ne* iomu e *ue*, e *ue* kau omu ko *heihei-tohea* noone mu *haatolana* God, ana mu wala *tatarau*
- 4 iomu? Ana God e *unue* kau oto uri, Oke *neisae* *haamau* ana *amamu*, na *nikemu*; ana, uri, Ini ko ere *tataala* *hunia* *amana* wa *nikana*, ke *hahuei* *maesii* oto.
- 5 Tae omu ko *unuunue* uri, Ini ko ere *hunia amana* wa *hunia* *nikana* uri, Na *mc* *ola* *neena* *sieku* o ke *terie* *huni* ke *peio* *eni*, *ne* e *nei* *niine* oto *hunia* God; *maala*
- 6 *kaa* *neisae* *haamau* ana *amana*. Ne omu *qao* *aopaa* mu wala *haatola* a God ana mu wala *tatarau* iomu.
- 7 Iomu *kira* *dau* *hahota*, a *Isaiah* e la *otoi* *qoni* *diana* ana *amiu*, ana e *unue* uri,
- 8 Pulitaa ie e *hule* *mai* ana *wawada*, na *kire* ko *paa-laheau* ani *nidude*;
Tae *saeda* e *haatau* *ue* *wau* *maanieu*.
- 9 Kire ko *haahaaweora* *mola* ani *haamaune* *aku*,
Kire ko *haahaausuli* ana mu wala *haatola* ni *inoni*.
- 10 Oto e *haraie* *mai* *mala* *isana*, *esi* ere *hunire* uri, Omu
- 11 ke *rono*, na omu ke *manata*: e *kaa* *muola* *ike* ko *sili* *hou* i *wawa* ni *kire* *kei* *haamadaa* *inoni*; tae *peie* *muola* ko *isiisitaa* *maanie* *wawa* ni *ikire* *neena* *kire* *kei* *haamadaa* *inoni*. Ne oto ana *maholona* mu *qaronoisuli* *ineie* e *lae* *mai* *isana*, *kire* ko te uri *hunie*, uri, O *manatainie* *taane* uri *mui* *Pharise* e *ronoa* *walamu* *ie*,
- 12 oto *kire* *mauo* ana? Oto a *Jesus* e *alamire*, ko te uri *hunire*, uri, Taena *na* *ola* *hasilana* ko *laelae*, na a
- 13 *Amaku* *ileni* e *kaa* *hasie*, *hui* *asilana* *kei* *lae*. Omu ke *toliasi* *sapemawa* *ada*; *ikire* *kira* *ulu* *kire* ko *naonao*, na uri ana *na* *ulu* ko *hei* *naona* *lou* *naeta* *ulu*, *kererue*
- 14 *kei* *meni* *domu* *ilaona* *na* *kaline*. Oto a *Peter* ko *alamie*, ko te uri *hunie*, uri, Oke *ladoa* *mei* *alahune* *ie*
- 15 *namelu*. Oto a *Jesus* ko te uri *hunie*, uri, *Toohu*, iomu
- 16 *noone* *lou* omu *puo* *ue*? Uri omu *kaa* *manatainie* *ue* uri *muola* ko *sisiho* *hou* i *wawa* *kire* ko la *hoi* *kokoro*
- 17 *ilaona* *iaka*, na *taasileni* *kei* *lae* i *alitehu*? Na tae *muola* ko *isiisitaa* *maanie* *wawa*, *kire* ko *isitaa* *mai* *urei* *saeka*; *ne* *ikire* *ienini* *muola* *kei* *haamadaa* *inoni*.
- 18 Ana ko *isiisitaa* *urei* *sae* mu *neisaena* *talaala*, *talei* *horo* *mamakine*, *masine*, *peline*, *qelu* *wala* *eroerona*, na ere

- 20 tauteune : ikire ienini inoni kei madaa ani ; tae naune ana kaa hoda nime e saa roroa haamadaa ike na inoni.
- 21 Oto a Jesus e loutaa maanie leune kosi hoalai i naona
- 22 i Tur, na i Sidon. Na lio kau, mei hue ni Kanaan e lae mai maanie taitelihana hanue neena, ko soie ko te uri hunie, uri, Oke amasieu, Lord, kalei David ; ana kele pule ineu siohaana ko la otoi tataala ana lioa ni
- 23 orahaa i saena. Na kaa alamie oto oo. Oto mu qaronoisuli ineie kire lae mai siana, kire ko te uri hunie,
- 24 uri, Oke toliasie ana ko nara isuli kolu. Oto ko te uri, Usuneinileku kaa lae mai tae peie takoie mui sheep
- 25 ana numa Israel maraada kire takalo. Oto a keine e lae mai, ko gouruuru hahie, ko te uri hunie, uri, Lord,
- 26 oke peieu. Oto ko alamie ko te uri, uri, Anaine na kaa diana ike huni wactainie mu neula ana memela,
- 27 huni asilena ana mu usu. Oto ko te uri hunie, uri, Haike ena, Lord : ana na usu na kei na mu ehuhuei neula ko usuusu maanie mu leu ni neuneu mui euraada.
- 28 Oto a Jesus kosi alamie ko te uri hunie, uri, Keine, hiwalaimoline ioe e paine ; ke madau hunio oto isulie saemu. Oto haaaurilana kalena e lae oto ana maholona.
- 29 E mano urine a Jesus e hoalai maanie leune, esi lai hite i reune iqe ni Galilea ; oto e hanetaa ilenine toloi
- 30 henue esi io iano. Oto nikei pulitaa e lae mai saana, na mui rarasi, na na mu ulu, na na mu quereere, na na mu ae loku, peie na muini heiaopai-lou hune, ruru-
- 31 leni ko lae i nadona aena Jesus ; oto e haaurire : aena uri mala e panatainie ana kire ko leesie mu quereere ko ere tataha, mu ae loku, na mu rarasi, ko laelae hai-liu, na mu ulu ko liolio : oto kire soi haamanikulua God Israel i teihulaada.
- 32 Oto a Jesus e soie mai mu qaronoisulie ineie kosi te uri hunire, uri, Noko la otoi amasie mala ie, ana kire ko io oto peieu olune na dine ie, na kaa naula ada : na nou kaa sare usunei hiolo ada, mane kire olo ana hiolo
- 33 isulie tala. Oto mu qaronoisuli ko te uri hunire, uri, Mu bread hune kei madau urei tei ileu ilaona hanue
- 34 sala huni haanaue mala hune uri ? Ne a Jesus kosi dolosiada uri, Enite hoi bread amolu ? Oto kire ko unue
- 35 uri, E hui, peie na mu kele ie kaa hune. Oto ko unue

- 36 *mala* hunie kire ke io iano. Oto e helesie hiu hoi bread *neena* na mu kele ie na, ko ere haadianaai, esi nisii, esi nii hunie mu qaronoisuli, oto mu qaronoisuli
- 37 ko haaadoa *mala*. Kire mani neu kire pote, oto kire ko siokonie mu oretai *neula* e nisii, e hiu lue e honu.
- 33 Na *mala* e nau e hai sinola ni mane, idumilana mu
- 39 keni na *memela* kaa lae. Oto e saro toliasie *mala* ne esi tae, arapune kosi lae ana taitelihana hanue i Magdala.

16.

- 1 Oto mui Pharise na mui Saduke kire lae mai, kire ko ohonie, kire ko haatohu ana huni ke unue na *tolimaa*
- 2 hunire urei ileni. Oto e alamire, ko te uri hunire, uri, Ana maholo ko seulehi hahi omu omu ko unue uri,
- 3 Haidine diana ana e raputei salo molemole. Na lou ana hoowa uri, Kei nemo siiri, ana salo e honu e kokohono. Kira dau hahota, omu manatainie iilana maana salo, tae mu *tolimaa* ana qonimiu oto saa ii oto isulii?
- 4 Qaune tataala, e la otoi mesi, kire ko heiheitalea na *tolimaa*; na haatainilana na *tolimaa* e saa lae ike hunie, tae peie *tolimaa* oto a Jonah na prophet. Oto e aliu, ko hoalai maanire.
- 5 Oto mu qaronoisuli ineie e ato holosie iqe, na kire
- 6 kaa tola oto ada ani bread. Oto a Jesus ko te uri hunire, uri, Omu ke lio talamiu, omu ke kinetaini omu
- 7 maanie mu leven mui Pharise na mui Saduke. Oto kire ko heitalei maraada uri, Ohe ana kolu kaa tola
- 8 oto akaelu ani bread. Na a Jesus e upuni manatainii oto kosi te uri hunire, E ue ni omu talei heiheitalenainii maraamiu, kira sae ruerua, uri ana omu kaa tola bread
- 9 mai emiu? Omu kaa neisae hahaitelie ue, na omu kaa amasitoo alihoi ana e lime hoi bread ada e lime mola ni inoni, na e nite *mei* omu hei onimeinii lou?
- 10 Na ana e hiu hoi bread ada e hai mola ni inoni uri e
- 11 nite lue omu hei onimeinii lou? E ue oto omu kaa amasitoo ani, uri nou kaa ere huni omu ana mu hoi bread? Tae omu ke kinetaini omu maanie mu leven
- 12 mui Pharise na mui Saduke. Ne kire si manatainie uri e kaa ere ike hunire uri kire ke kinetainire maanie

mu levon bread, tae peie *maanie* tolahai haausuline mui Pharise na mui Saduke.

- 13 Oto a Jesus e lae inaona i Kaisareia Philippi, esi dolosi ana mui qaronoisuli ineie, ko te uri, *Mala* ko
- 14 unuunueu Kale ni inoni urei atei? Oto kire ko te uri, Na mu heluini uri a John Lotomaai, na *naeta* mu heluini uri a Elias, na na *naeta* muini aopa lou, uri a
- 15 Jeremiah, wa *naeta* ini hikana mu prophet. Oto kosi te uri hunire, uri, Ne iomu, omu unue uri ineu atei?
- 16 Ne a Simon Peter kosi alamie, ko te uri, Ioe oto a
- 17 Christ Kalena God a Mauri. Oto a Jesus e alamie, ko te uri hunie, uri, *Mane* deideihio ena Simon Bar-Jonah: ana hasio na apu e kaa haatgainie leune amu,
- 18 tae peie a Amaku ko oo ileni. Na noko hei unue lou hunio uri ioe a Peter, uri ilenine hau ie nekei tohue Soihaadaine ineu, na maana para Hades e saa aailaa
- 19 lou liutaana. Nekei nie hunio mui ki ana alahana ileni: oto muola oko luhesii mei ano kei io luhetai oto noone
- 20 ileni. E mano urine esi ereana mui qaronoisuli ineie uri *mane* kire unui sana *na* ini ana uri *ineii* a Christ.
- 21 Ne talimaa oto ana haidine oto neena a Jesus esi talaai unue hunie mui qaronoisuli ineie uri leu oto i sapena huni kei tahelai i Jerusalem, huni kei sapesalu unumei peire mui ratonimane, na mui naohai priest na mui haausuli, na saunilana kei lae lou ana olune *na*
- 22 *dine*. Oto a Peter ko heleana, ko ereana uri, Amamasio, Lord; leune e saa *madau* ike hunio. Otone a
- 23 Jesus e aliu ko ere hunia Peter uri, Oke tahi i puriku Satan, hau ni ioe oko da neke mauo; ana o kaa nei-neisae odoie ne muola a God, tae peie muola mui inoni.
- 24 E mano urine a Jesus kosi ere nana mui qaronoisuli ineie uri, Na ini ko sare popuriku, ke haitohea mara-
- 25 ana, na ke *anainie* poupou *neii* esi luluishulieu. Ana *na* ini ko sare haurie maurihaana kei haaaia; na *na* ini ko haaaia maurihaana i teihulaaku *ne* kei hele odoie.
- 26 Ana *na* meita diana ni inoni kei terei maala ko hele manoa oto nana ahutana walumalau, na maurihaana kosi aia oto mano *maanie* ana? wa uri *na* meitaa ni *ne* inoni kei deu ana huni ke ado olisie maurihaana?
- 27 Ana Kale ni inoni kei karaini mei peie raranana Amana,

- na mui angel ineie ; na ana maholona ne kesi suraaie
 28 hunie taena na ini isulie palorana. Toohu noko unue
 huni omu uri, Na eta mu heluini hikana mala ko ure-
 ure ie na kire saa lio manine maena, na kire kaa saro
 lesie Kale ni inoni ko lae mai laona alahana ineie.

17.

- 1 Oto e ono haidine e mano a Jesus esi heleana Peter
 na James na John a asine, ko tole raelu taau maraa-
 2 daelu ilenine toloi henue e tooliu. Oto sapena e aopa
 maanie holai nao i maadaelu, na maana e raa tauta
 mala sato, na mu tooni ineii kire ko talaai huhurerea
 3 mala uri dani. Na, lio kau, a Moses na a Elias ko
 4 haatai adaelu, kererue ko meni wala ruru peie. Oto a
 Peter ko alai ko te uri hunia Jesus uri, Lord, e diana
 nakaelu huni iona ileu ; ana ke too i saemu, hunie melu
 ke tohue ileu na olu apaapa ; na ini namue, na ini nana
 5 Moses, na ini nana Elias. Na ana maholo ko ereere
 ue, lio kau, mei salo e raa e malusi raelu ; na, lio kau,
 mei wala ure mai maanie mei salo e te uri, Ne oto ienini
 Kale madu ineu, nou lio sae tooana ; omu ke tolaana.
 6 Oto mui qaronoisuli e rono urine kiraelu ladamai i
 7 maadaelu, kire ko meumeu oto liutaa. Oto a Jesus e
 lae mai sadaelu, ko hele sapedaelu, pei ko te uri, Molu
 8 ke tae, na mane molu meumeu. Oto kiraelu lio ale-
 lena na kire kaa lesie lou naini na tae a Jesus oto
 maraana.
 9 Ne kire si sihotoli hao maanie toloi henue, ne a Jesus
 e ere adaelu, ko te urini uri, Mane molu unuunue isana
 na ini ana muola ie haatainileni e lae huni molu ke
 lesii, na kaa saro lai hulaana haidine Kale ni inoni kei
 10 tae alihoi maanie muini e mae oto. Oto mu qaranoi-
 suli ineie e dolosi ana, kire te urini, uri, Ne e ue kau
 ne mu haausuli kire ko unuunue uri a Elias uri kei
 11 holai lae mai ? Oto e alami raelu, ka te uri huni raelu
 uri, A Elias ola e nao oto mai ena, na kei hele onimeii
 12 elihoi ana muola. Tae noko unue huni omolu uri, A
 Elias e lae oto mai, na kire kaa manatainie, tae kire
 qaoqao hunie muola kire saetooani. Urine lou Kale

- 13 ni inoni kei sapesalu peire. Ana maholona mu qaronoisuli kosi manatainie oto uri e ere hunire ana a John Lotomaai.
- 14 Oto kire ko lai hule ana *mala*, na *naeta* inoni e lae mai
- 15 sana, ko pouruuru hahie, ko te uri hunie, uri, Lord, oke amasie a kaleku, ana ko herohero siohaana ko la otoi tataala; ana ko talei doudemu oto ilalona *dunz*, na i wei lou *hunehunaa*. Oto nou tolea mai hunie
- 16 mui qaronoisuli ioe, na kire kaa haaaurie ike. Oto a Jesus ko alami ko te uri, Qaune ni sae rueruaa na ni popoliilii nie, nekei saro oo oto pei omu kei hule *ine-nite*? nekei neineisae malumu huni omu kei hule *ine-nite*? tola kau mei isieku ileu. Oto a Jesus e ereana, oto lioa e loutaa *maanie*, na e haaaurie oto a *maune* oto
- 17 ana maholoi satona. E *mano* urine, mu qaronoisuli e hule mai ana Jesus e kele haatau, kire unue uri, E ue
- 18 ni keu melu kaa sikera *madau* ana *neena*? Oto a Jesus kosi te uri hunire, uri, Ana neisaena rueruaa iomu: ana toohu, ineu noko unue huni omu uri, Ana hiwalaimoline iomu ke urihana me litei mustard, omu kei unue hunie toloi henue ie uri, Taulei *maanie* leu ie, na kei teulei; na e saa iteitana *na* meola oto oo uri saa *madau* ike huni omu.
- 19 Na ana maholo kire ko deu heiliu i Galilea, a Jesus kosi te uri hunire, uri, Toliasilana Kale ni inoni kei lae
- 20 ilaona nimana mui inoni; kire ke seunie, na olune *na* haidine taelana kei lae. Oto saeda e la otoi hu hahie.
- 21 Oto kire siho oto hai Kapernaum, oto *mala* ko weiwei too ro mei tooha ko lae mai sana Peter, kire ko te uri, A haausuli iomu kaa ninie ike ro mei toohana?
- 22 Oto ke te uri hunire, uri, Ko ninie taane. Oto e lai sili i nume, *ne* a Jesus kosi rorahie dolosine ana uri, Oko neineisae urita Simon? mui alaha mai ana walumalau kire ko helehele tooha ni wiline ana kira tei?
- 23 ana mu kaleda, wa ana *mala* aopa? Oto ko te uri hunie, uri, Ana *mala* aopa. A Jesus kosi te uri hunie,
- 24 uri, Aena leune *ne* mu kaleda ko oo sapemawa. Tae ana e urine na *mane* da na kolu haamauora, *ne* oke si siho hai reune iqe, oke asie wau *na* hinou, oto oke wainie hoi ie ko holai *neu*, oke rokasie wawana, *ne* oke

si lio odoie ro mei tooha ; oke dau i hunire, arenaku na arenamu.

18.

- 1 Oto ana maholona mu qaronoisuli e lae mai saana Jesus, kire ko te uri hunie, uri, Atei ni e alaha liuta
- 2 ana alahana ni leni ? Oto a Jesus e haraie mai kele
- 3 mau i saana e haauresie i matolada, kosi te uri hunire, uri, Toohe noko unue huni omu uri, Oto omu kaa hei talaai lou mala memela omu saa roroa lai sili ike ilaona
- 4 alahana ni leni. Aena leune oto na ini ko haamaimeia mala mau ie, ini urine e alaha liuta ana alahana ni
- 5 leni. Na na ini ko tekuhie na taataa mela mala mau
- 6 ie isulie sataku, ne e takuhieu : na tae ini ko haamauo na taa kele ini hikana mu kale ini ie e hiwalaimoli eku, e lae diana hunie huni qarolana na hau pou pou paine kei lai i luana, huni lai kulu asie i laona asi.
- 7 Amamasilana walumalau ana mu ola ni haamauo ! ana e saa aopa ike oto oo na uri muola ni haamauo ke sisiho oto mai ; tae amamasilana inoni neena muola
- 8 ni haamauo kei siho mai ana ! Ne uri ana nimemu wa aemu ko da uri oke mauo, oke lama mousie leune maanio ; e la otoi diana namue huni oke lae i laona maurihe na nimemu e kou wa aemu e tou, maanie ani ahutana ro nimemu, na ani ahutana ro aemu asilemu
- 9 kei lae ilaona dune oto hu. Wa maamu ko da uri oke mauo, oke kae asie, oke asie wau maanio ; e la otoi diana namue hunie oke lae ilaona maurihe peie na taataa pooni maa, maanie ani ahutana ro maamu asilemu kei lae ilaona dune i gehena. Omu ke lio talamiu mane da na omu mamakaterehainie na kele ini hikana mu kele ini ie ; ana noko unue huni omu uri mui angel ikire tane tai salo kire ko tootoomaie maana
- 11 Amaku ileni. Hoe, omu ko neineisae uritaa ? Uri ana na inoni na tanalai sheep e tooani, na na taataa ini hiken i ko takalo, uri a maena saa toliasie siwe awala ma na siwe, hunie ke hanehane taa ilenine mui
- 12 toloi henu e ke haiheitalea ini e takalo neena ? Ne uri ana ko lio odoie alihoi lou, toohe noko unue huni omu,

- kei la otoi saediana liuta hahie *maanire* siwe awala *ma*
 13 na siwe kire kaa takalo ike. Urine lou e kaa diana
 ike i *maana* Amaku *ileni* uri *na* kele ini *meimei* hikana
 mu kele ini ie ke aia.
- 14 Tae uri ana *na* asinu ko hele huisio, oke lae, oke
 unu tahananinie hunie ana mu roroana incie, maramoro :
ne ko tola amu, o hele alihoi lou ana asimu nemue.
- 15 Tae oto kaa tola amu, oke tolea *na* ini wa *na* ro ini lou
 peio, aena huni haaoailana taena *na* me wala kei lae
 ana wawana *na* ro ini wa e olu kire ko unu haaoaii.
- 16 Ne oto ko serei tola adaelu, oke unue hunie Soihaa-
 daine : hoe oto ko serei tolaana lou Soihaadaine, ke io
 17 oto mala puo na mala *mala* taiteri tooha. Toohe noko
 unue huni omu uri mu ola omu kei hoosii mei ano
 kire kei io hooheo oto hulei salo : na na mu ola omu
 kei luhesii mei ano kire kei luhetai oto hule i salo.
- 18 Na lou noko unue huni omu uri, Na ro ini hikemiu ko
 neisae tararuru ana iteitana *na* meola kererue ke haa-
 tohue, kei *madau* oto urine huni rerue ana Amaku
 19 *ileni*. Ana *na* ro ini wa *na* olu ko ruru ana *na* leu
 isulie sataku, na ineu oto noone i matoladaelu ileune.
- 20 E mano urine i Peter e lae mai isiana, ko ere urini
 hunie, uri, Lord, uri asiku kei deu huisieu haanite,
 hunie nekei saeasii *madau* hunie ? kei hulaana haahiu ?
- 21 Oto a Jesus ko ere hunie uri, Nou saa unue hunio uri
 kei hule mola ana haahiu, tae peie hui awala haahiu.
- 22 Aena leune alahune ana alahana ni *leni* uri e urihana
naeta kin e sare iiteinie mu konikonihe *ineie* ani roroa.
- 23 Oto e talaai iiteinire, oto kire ko tolea mai saana ini e
 24 roroa ana mola ni ola ani talent. Na kaa iteitana *na*
 meola ana huni suuola ana, oto a aunana e hatonainie
 huni kire ke holi asie, na hue *ineie*, na mu kalena na
 25 oto tootoolana, huni esi suuola ani. Oto konikonihe
neena e pouruuru hahie, ko te uri, Lord, saemu ke
 26 malumu keu hunieu, huni nesi saro suu manoi. Oto
 a aunana konikonihe *neena* e amasie, e toliasie, e sae
 27 asie mu roroana *ineie* hunie. Oto konikonihe *neena* e
 isitaa, esi lio tooana *naeta* ini oana, e dau roroana
 hunie ana mu ola *ineie* e taataa tanalai penny ; oto e
 28 akoie, e ini i luana, ko te uri, Oke suuola hunieu. Ne

- oto ini oana neena ko lai ladamaigau i naona aena, ko haatohu ana uri, Oke neisae malumu keu hunieu, hunie
 29 nesi saro suu manoi. Na saena kaa urine oto, oto e lae, e qelusie ilaona nune hoohoo, uri huni ke saro
 30 suu manoa oto mu olana maanie. Oto muini lou oana kire lesie muolana e qaoi, oto saeda e la otoi hu hahie, oto kire ko lae kire ko unui hunia auzada ana muola e
 31 qaoine. E mano urine, a auzana kosi haraie lou ko te uri hunie, uri, Konikonihe tataala, nou saeasie oto
 32 hunio mui roroana ioe ana o haatohu eku; e kaa leu ike i sapemu huni oke amasie lou ini oamu ne, mala
 33 nou amasio kau oto? Oto a auzana e saewasu, kosi toliasie oto hunie na muini huni kire ke haahaamotaa-hie, uri huni ke saro suusuu manomanoa oto walu ola
 34 e toto ue ana. E urine lou a Amaku ileni kei qaoa huni omu, uri ana oto omu kaa saeasie na mu roroana na mui esimiu wau i saemiu.

19.

- 1 Oto e urini, a Jesus e unu oretaa mu wala ie, oto e luu maanie i Galilea, e lai ana taitelihana i Judea ana
 2 naeta rau i Jordan po wau; na niki pulitaa paine e luluiisulie; ota ko haaurire oto ileune.
 3 Oto naeta mu helui Pharise ko lae mai saana, kire ko malahonana ani dolosine ana uri, Uri e adona taane Haatolana hunie na inoni ke sikaa na hue ineie, aena
 4 ana taena na ola oto mola? Oto ko alamire, ko ere uri, Uri omu kaa saie ue, ana uri ineie e haahola i aehotalana
 5 oto mai uri e haaholaa mane na keni? Esi unue uri, Aena leu ie inoni kei hoalai maania amana na nikana, tae ae kesi rarako oto peie hue ineie; na ikererue kei neie oto
 6 taataa mei hesio? Aena uri ana kererue kaa ioio ruru, na e taataa mei hesio oto. Ko urini, na meola God e
 7 haarurue, inoni mane opaopaa. Oto kire te uri hunie, uri, Ne ko urine, e ue ne a Moses e haatolanainie uri nii-
 8 lana usuusu ni opana, uri huni sikana? Oto ko te uri hunire, uri, A Moses e toliasie huni omu uri huni omu sike madau ana mu hue iomu, ana saemiu e hau; tae ure
 9 oto mai aehotalana kaa urine ike. Tae noko unue huni

- omu uri *na* ini ko sika *hue in* ie, *na* kaa ani aeniolana, *na* ko hei tolea lou *na* hue aopa, *ineii* ko aeniola : *wa* naini ko hei tooana lou *na* hue e sika kau, ko aeniola.
- 10 Oto mui qaronoisuli *ineie* ko te uri hunie, uri, *Ne* ko urine hunie inoni ana *hue in* ie, e diana noone *mane*
- 11 toohuana e laelae. Oto ko te uri hunire, uri, *E* kaa hunie ike ahutana *mala* hele isulie mei wala ienini, *tae*
- 12 peie muini toliasilana e lae oto mai hunire ani. Ana *na* muini e nei eunuk haahutalada oto mai urine ana mu nikada ; *na* naeta mu heluini kire uwelire oto, *na* na muini kire uwelire maraada itehulaana alahana ni leni, *naini* ko hele *madau*, ke hele oto nana.
- 13 Mano urine, kire tolea mai siana tanoni *mela* huni ke qaora ani hele sapeda oto ana nimana, *na* ke rihunei ;
- 14 *na* mu qaronoisuli ko ereada. Oto a Jesus ko unue unue uri, Omu ke toliasie *memela* mai, *mane* omu ere-ereada *maanieu* ; ana alahana ni leni nana *na* muini
- 15 oto noone mala ikire. Oto ko neie nimana hahire kosi hoalai *maanie* leune.
- 16 Na lio kau, *naeta* inoni e lae ko ere hunie uri, Haausuli, *na* meitaa diana nekei qaoa, huni neko
- 17 helesie maurihe hu nekue ? Oto ke te uri, *Na* mei taa ni oko dolosie dianana aku ? Taataa ini e diana : *tae* uri ana oko sare lai tahelai ilaona maurihe, oke tolai-
- 18 sulie mu haatolana. Oto ko te uri, *Na* mu haatolana ta nine ? Oto a Jesus ko te urini uri, Ienini e ue kau uri, *Mane* o talei horo, *Mane* o maimesi, *Mane* o peli-
- 19 peli, *Mane* o gelugelu wala eroero, oke haamau ana amamu na nikemu : *na*, Manatamu ke diana hunie
- 20 auhenu e ioe mala hunio maraamu. Oto saanaune hunie uri, *Nou* tolai sulie oto mu olana : *tae* *na* mei
- 21 taa ni e tototala ue hunieu eni ? *Ne* a Jesus kosi ere hunie uri, Uri ana oko sare io walamano oto, oke lae, oke haaholinainie tootoolamu, oke haaadoa mui inoni meitale ani, huni osi helesie dianahaana mu ola i salo
- 22 namue : osi lae mai, oke luluissulieu. Oto saaunaune e ronoa mu walana oto e kuku elihoi peie saehune ana *ineie* neena toolana e la otoi peine.
- 23 Oto a Jesus kosi unue hunie mui qaronoisuli *ineii* uri, Toohu noko unue huni omolu uri, *E* la otoi asa

- hunie inoni e mai huni kei tahelai ilaona alahana ni
 24 levi. Ana noko unue huni omolu uri, E la otoi madau
 hunie kamel huni kei sili isulie maana nire, maanie
 inoni e mai huni kei tahelai ilaona alahana a God.
 25 Oto mui qaronoisuli e rono e panatainie oto hitoo,
 26 kire ko te urini uri, Ne atei ni ke roroa mauri? Oto a
 Jesus e toomaire ko te uri hunire, uri, Leu ie saa madau
 ike siana mui inoni, tae ahutana muola kei mani madau
 .27 oto siana God. Oto a Peter ko alamie ko te uri hunie,
 uri, Lio kau, melu meni tolipuri oto ana mu toolamelu,
 huni luluissulilemu, na mei taa melu kei terie i maani?
 28 Oto a Jesus kosi ere hunire uri, Toohu, ineu, noko
 unue huni omolu uri, Ana hutana haalu, maholo Kale
 ni inoni kei io ana naunekume ni raraa, iomu ne omu
 luluissulieu oto, omu kei io ilenine awalai neuneukume
 ma na rue ni leine, huni leie awalai komu ma na rue
 29 ni Israel. Tae naini ko toli puri ana nume ineie, wa
 ana na asine, wa ana na iniana, wa ana amana, wa
 ana nikana, wa ana hue ineie, wa ana mu kalena, wa
 ana hanue ineie i teihulaana sataku, ne kei hele haa-
 tanalau, na kei hele hu ana nana maurihahu i teihula-
 30 ana. Tae muini huze kei asepuri na kire holai naonao
 kau; na na muini kei tonao kire asepapuri keu.

20.

- 1 Ana alahana ni levi e urihana inoni aeinume e isitaa
 i mahuohuo huni wailana na mui inoni esuesu hunie
- 2 hohola ni vine ineie. Oto e holotai hunie mu inoni
 esuesu ani penny ani heidine, ne esi usuneinire tai
- 3 laona hohola ni vine ineie. Oto ko hei isitaa lou ana
 olune na maholoi sato, ko leesie naeta mu helui inoni
- 4 aopa lou kire ure makule ue ilaona herausie. Oto ko
 ere hunire uri, Omu lae lou ilaona hohola ni vine, na
- 5 meola ko ado nes niie huni omu eni. Oto kire ko lae
 taau. Oto mala onona na maholoi sato, na lou siwana
- 6 na maholoi sato, ko hei isitaa lou ko te urine. Oto
 mala awalai maholoi sato ma na eta e isitaa ko hei
 leesie naeta mu helui inoni aopa kire ure makule ue;
 oto ko te uri hunire, uri, E ue ni oto omu ko talei ure-

- 7 ure oto mola urini? Oto kire ko te uri hunie uri, Ana naini kaa waai emelu ue. Oto ko te uri lou hunire
- 8 uri, Iomu lou, omu ke lae tai hohola ni vine. Oto e saulehi, aei hohola kosi unue hunie liosuli ineii uri, Haraie mai mala asuesu, oke da tooha ni waaite hunire; oke talaai ana mala haipuri, lae hule ana mala
- 9 holai nao. Oto mala ana awalai maholoi sato ma na eta kire lae mai kire ko meni ado ani taataa penny oto
- 10 haleite. Oto mala e nao kire lae mai kire neisae ana uri kire kei hele liutaada; na kire ko meni ado oto
- 11 mola ani penny oto haleite. Oto kire ado, purine kire
- 12 kosi ugesie aeinume, kire ko te uri hunie, uri, Mala i puri e asu mola ana taataa maholoi sato, osi da lou kire ko hele sada pei emelu, melu anainie atowa e rako aela
- 13 na madorona ani dani. Oto e alamie naeta ini hikada, ko te uri, Malahuku! nou kaa qao tototala ana na meola hunio: uri o kaa holotai keu hunieu ani taataa
- 14 penny? Oke helesie namue, oke ahe maanieu; nou
- 15 sare niie hunie ini i puri ie mala oto hunio. Uri e kaa oa ike ana haatolana huni neke qaoa na meola nou saetooana ani toolaku? wa maamu ko tataala ana
- 16 nou diana? Urine muini e puripuri keu, kei naonao, na muini e naonao kau kei apepuri lou.
- 17 Oto a Jesus e tahelai i Jerusalem, oto ko hoa mai awalai qaronoisuli ma na rue ineii isiana, kosi ere lae-laei hunire i sulie tala uri, Lio kau, kolu ko hanetaa tai Jerusalem; na toliasilana wau Kale ni inoni hunire mui naohai priest na mu haausuli kei lae oto; na kire
- 19 kei lei mae ana, na kire kei toliasie hunie mui puo huni haahaamasi ana, na huni winiwinie, na huni repu lakomai talenasie; na ana olune na dine taelana kei lae.
- 20 Mano neena, nikana mu kalena Sebede e lae mai saana, kiraelu na mu kalena, ko pouruuru hahie, ko
- 21 haatohu na meola ana. Oto ko dolosi ana uri, Na ta o saetooana? Oto ko te uri hunie uri, Oke neie walamu oto ana ro kaleku ie huni iona, na ini i qalogramu, na na eta ini i meumeulimu, taa ana hou-
- 22 lemu. Ne oto a Jesus ko te uri huni raelu uri, Molu kaa manatainie ike uri molu ko sukaa na ta. Ohe

- molu kei inu taane ana kaokao tatahana oto mola nekei
 inu ana? na ohe molu kei helesie taane namolu Loto-
 maai, lotomaaileku kei lae ana? Oto kiraelu ko te
 23 uri hunie, uri, Kei *madau*. Oto ko te uri huni raelu
 uri, Toohu, omolu kei inuhie taane kaokao ineu: *tae*
 huni iona i qaloqaloku na i meumeuliku e kaa leu ike i
 sapeku huni toliasie hunie *na* ini, *tae* peie nada muini
 24 awala haahu e rono urine, oto saeda ko unuhi hahie ro
 25 *maasine neena*. Ne oto a Jesus e soire mai siana, ko
 te uri hunire, uri, Omu manataini oto uri mui alaha
 ikire mu puo kire ko alaha hahire, na uri ana *na* muini
 26 ko nei naohada kire suehire oto haleite. *Tae* pei omu
 mane urine; *tae* *naini* ko sare dau uri ke alaha hike-
 27 miu *ne* ke asuesu oto namiu; wa *naini* ko sare naohai
 28 *mane* hikemiu, *ne* ke nei konikonihe oto namiu. *Mala*
 Kale ni inoni oto e kaa lae ike mai hunie *na mala* ke
 asuesu nana, *tae* peie uri *ineii* ke asuesu nana *mala na*
 uri huni ke toliasie maurihaana tapaolite hahie ahu-
 tana *mala*.
 29 Oto ana maholo kire ko isitaa *maanie Jeriko nikei*
 30 *pulita e luluiisulie*. Na, lio kau, e ro ulu e oo i reune
 tala, kererue ko rono uri a Jesus ko liu, kererui kosi
 ulo ani erena uri, Oke amasi emere, Lord, Kalei David.
 31 Oto *mala* ko ere adarue, uri kererue ke rohu; na *tae*
 kererue kosi uloulo oto liutaana holai nao, uri, Oke
 32 amasi emere, Lord, Kalei David. Oto a Jesus ko ure,
 ko soi rerue mai, ko te uri, Na ta ni saemoro hunie
 33 huni neke qaoa huni omoro. Oto kererue ko te uri
 34 hunie, uri, Lord, uri maamere ke lio. Oto a Jesus ko
 amasi rerue, ko hele wau ana maadarue: oto maada-
 rue ko tolana lio alihoi, oto kererue ko luluiisulie.

21.

- 1 Oto kire ko karainie Jerusalem kire hule oto i Beth-
 phage, ana toloi henue Olivet, a Jesus kosi usuneinie
 2 taau ro qaronoisuli *ineii*, ko te uri huni rerue uri, Moro
 ko laelae henue e io odohaamiu, na moro kei *tolana*
 lesie *na* ass kire qaroa, na kalei ass peie: moro ke

- 3 luhesie, moro ke tole rarue mai. Na ini ko unue *na* meola huni omoro, moro ke unue uri, A Lord e la otoi saetooadarue; hunie ke tolana usuneini rerue mai.
- 4 Qaolana mu ola ie e lae huni haaoaie mei wala unulana e lae oto ana prophet, ko te uri,
- 5 Omu ke unue taau hunie kale ni Sion keni, uri,
Lio kau mei, *Kin* ioe ko lae mai siemu,
E la otoi haamaimaia, na e tae ilenine ass,
Na ilenine kalei ass.
- 6 Oto ro qaronoisuli ineie e lae taau, kire qaoi oto mala
- 7 e hatonainii, na kire ko tolea mai ass na kalei ass, otq kire ko neie mui sala ikire ilenine koluderue; *ne* esi
- 8 tae ileniderue. Oto mala hune hikada kire ko epasie tala ana mu sala ikire; na *na* mu heluini kire ko ala
- 9 dano kire ko epasie tala ani. Oto mala e nao na *na* muini ko luluisuli kire ko meni soi oto haliite uri, Hosanna hunie kalei David: omu ke paalahea ini ko lae mai i melutana satana Lord; Hosanna tai salo.
- 10 Oto e lai hule i Jerusalem, huilume e maolaola, ko te
- 11 uri, Atei ni ienini? Oto *ne* mala uri, A *mane* ie a Jesus na prophet ni Nasaret i Galilea.
- 12 Ne oto a Jesus e lai sili tai laona lolata maai a God, oto ko sikerainie ahutana mala ko holiholi i laona lolata maai, na ko keusie leu ni neinei tooha kira oli-
- 13 olisi tooha, na mu leu ni ioio kira holiholi urou; ko te uri hunire, uri, Usulana e lae oto, uri, Harainilana nume ineu uri nume ni rikunei, tae omu kosi da oto
- 14 huni hahale kira horo peli. Oto mui ulu na mui rarasi kire ko lae mai siana ilaona lolata maai: oto e haau-
- 15 rire. Oto mui naohai priest na mui haausuli e leesie mui anoa e dau, na *memela* kire ko tolea soine ilaona lolata maai uri, Hosanna hunie kalei David; oto saeda
- 16 e unuhi hahii, kire ko dolosi ana uri, Hai, uri oko roronoa taane *na* mui ta mala ko unuunui ne? Oto a Jesus hunire uri, Siue: uri omu kaa unue ue uri, Ana wawana *memela* na mu wewe ani susu o hele wala-
- 17 mano ana paalahena? Oto ko lae *maanire*, ko isitaa *maanie* huilume hai Bethania, huni maahu.
- 18 Oto haidine i haho ko hei oli lou i huilume, na ko
- 19 hiolo. Oto ko lesie fig i reune tala, ko palili takoe, na

- kaa lio odoie na meola ilenine, tae apaapana mola haliite ; oto ko te uri hunie, uri, *Mane na hoi fig e ahu* lou emu oto di oto di. *Otone fig e tolana mae oto.*
- 20 Oto mu qaronzisuli e lesie kire ko panatainie, kire ko
- 21 unue uri, *Fig e tolana mae oto uritaa ! Oto a Jesus* ko alamire ko te uri hunire, uri, Toohu noko unue huni omu uri, *Hiwalaimoline* iomu, e kaa hei peie lou nei-saena ruaruaa, omu saa ili qaoa na leu mala fig ie haliite, tae uri ana omu ko unue hunie toloi henue ienini uri, Oke ahalai, asilemu ke lae i laona asi, na
- 22 kei urine oto. Ana waluteni ola omu kei haatohui ani rihuneine, pei hiwalaimoli, omu kei meni helesii nemiu.
- 23 Oto ko lai sili ilaona lolata maai, na maholo ko haa-haausuli, mu naohai priest na mu rato ni *mane ana* mala kire lae mai siana, kire ko te uri, *Nanamana* uritaa ni oko qaoqaoa mu ola ienini ana ? wa atei ni e
- 24 da nanamana ie hunio ? Ne oto a Jesus ko alamire, ko ere hunire uri, Ne ineu noone lou nekei dolosie e taataa meola amiu, ne oto omu ko unue hunieu, ne ineu nekei unu tahananainie huniomu uri ana *nanamana*
- 25 ure itei ni noko qaoqaoa mu ola ienini ana. Lotomaai a John e ure mai tei ? e ure mai leni, wa mai *maan*ie mui inoni ? Oto kire ko heitalenainii, kire ko te uri, Uri ana kolu kei unue uri, E ure mai leni ? ne kei unue huni kolu uri, Ko urine, ne e ue oto omu kaa hiwalai-
- 26 moli ana ? Tae uri ana kolu kei unue uri, E ure mai ana mui inoni ; na kolu ko meumeu raranana lou mala ; ana kire mani neinei sae oto ana John mala uri
- 27 na prophet. Oto kire ko alamia Jesus, kire ko te uri, Melu kaa manatainie. Oto ineii ko te uri hunire, uri, Ne ineu noone lou nou saa roroa unue huni omu uri nanamana urei tei ni noko qaoqaoa mu ola ienini ana.
- 28 Ne omu ko neineisae uritaa ? E ro *mane e huta ana* na mane ; oto e lae siana naohai mane, ko te uri hunie, uri, Kaleku, siiri oke lae esu ilaona hohola ni vine.
- 29 Oto e alamie ko te urini uri, Nou kaa sare lae : kaa
- 30 tewa na ko onisao lou, kosi lae. Oto ko lae lou siana naeta ini ko ere urine lou hunie. Oto ko te urini uri,
- 31 Ineu oto, nekei lae ; na kaa lae. Atei hikadarue e sului sulie manatana amāna ? Oto kire ko unue uri,

- Naohai mane. Oto a Jesus ko te uri hunire, uri, Toohu, noko unue huni omu uri kira taiteri haa na mu hue ni orahaa kire ko holai liu naomiu ilaona alahana a God.
- 32 Aena ana John e lae mai siemiu isulie tala ni odotaine, na omu kaa hiwalaimoli ana : tae kira taiteri tooha na mu hue ni orahaa mone kire hiwalaimoli ana : na omu lioaie, na omu kaa onisae huni hiwalaimoli ana.
- 33 Omu ke ronoa mei alahune aopa : Naeta inoni aei-
nume e hasie hohola ni vine, oto e tola kalie ani parana
ahuie, na e elie kaline ni uriuri hahie mu huehue ila-
lona na e tohue nume ni kakakali, oto e toliasie kau
hunie na eta mu helui inoni esuesu, esi lae ani henue.
- 34 Oto ana halisi ni vine e aorie mai, esi usuneinie mu
konikonihe ineie siana mui inoni esuesu hunie uri ke
- 35 helesie na mu hoi dano ana hoholana. Oto mu inoni
esuesu ne kire lomosie mui konikonihena, kire ko wini-
winie naeta ini, na kire ko seunie naeta ini, na
- 36 naeta ini kire seunie ani heu. Lou, ko hei usunei-
nie taau naeta mu konikonihe lou aopa kire hune
liutaana muini holai nao : na kire hei te urini lou ada.
- 37 Oto oretalana kosi usuneinie taau hunire a kalena, ana
- 38 e unue uri, Ohe kire kei masa imaana kaleku. Oto
mu inoni esuesune kire lesie a kalena oto kire ko meni
wala maraada uri, Oliolitana oto ienini ; hoe, kolu
seunie mone, hunie ko helehu ana oto hanue ineii
- 39 nakaelu. Oto kire ko helesie, kire ko asie isinaha
- 40 maanie hohola ni vine, kire ko seunie. Oto maholo
- 41 aeihohola kei oli mei, kei ua mala asuesu neena ? Kire
ko te uri hunie, uri, Kei suhei manora oto mala tataala
neena, na kei hei toliasie kau lou hohola hunie na mui
inoni esuesu lou aopa, hunie kire ke haapuo hunie ani
hoidano ani helisi ikire.
- 42 Otone a Jesus kosi te urini hunire uri, Uri omu kaa
unu menine ue mui usuusu uri,
Hau kira toutohu nume kire leledie kau,
Qaolana esi lae neena huni hahuei heu ani suusuui
para ;
Lehu i sapena Lord ienini,
Anoa i maaka ?
- 43 Aena neena noko unue huni omu uri, Taasilana ala-

- hana a God kei lae *maaniomu*, na niilana hunie *mala*
 44 kei chu diana. Tae *naini* kei domu ilenine hau ienini
 kei maoui: wa ko usu habie *naini* kei pili memesoa.
 45 Oto mui naohai priest na mui Pharise kire ronoa ala-
 hune *ineie*, kire kosi manatainie uri ko ere raranadaelu.
 46 Oto kire sare lomosit, na kire ko meu raranana *mala*,
 ana kire neisae oto ana uri *ineie* na prophet.

22.

- 1 Otone a Jesus ko alamire ko ere lou hunire ani ala-
 2 hune uri, Alahuteinilana alahana ni leni uri e urihana
 3 *naeta kin* e dau aharota ana kalena, ko usuneinie mu
 konikonihe *ineie* huni kire ke haraie mai *mala* kire
 haaronora oto hunie aharota: na kire kaa sare lae mai.
 4 Oto ko hei usuneinie lou *naeta* mu konikonihe lou aopa
ineii, ko te uri, Omu ke unue hunire haaronolada e lae
 oto uri, Lio kau, nou mouqeline oto mu haaliana: nou
 hunu keu oto na mu kalei keu maomaopue, waluola e
 5 walamano: lae mai ana aharota. Oto neisae haama-
 matea oto mola haliite, kire tahi heiliu, *naini* ni laona
 6 hohola *ineie* ni, *naini* ni eni usie: oto muini ue kire ko
 lomosit mu konikonihe *ineie*, kire ko seuseunire, kire
 7 horo maeada. Oto *kin* ko saewasu, ko usuneinie mae
 taau ko horo suheinie kira talei horo *neena*; ko unu-
 8 taraa mu huilume ikire. E mano urine esi ere hunie
 mui inoni *ineie* uri, Mouqelilana mu ola hunie aharota
 9 e lae oto, na *mala* kire haaronora kire kaa adoni. Aena
 leune omu ke lae taau isulie mui maai tala rue, omu
 ke haraie mai na *mala* omu ko lio tooada hunie aha-
 10 rota. Oto kire lae isulie mui tala, kire rurue mai
 ahutana *mala* kire lio tooada, kira tataala na kira diana
 noone lou: oto leu ni aharota e honu ana kira io iano.
 11 Oto *kin* e lae sili i nume huni ke lesie *mala* e rurui,
 oto ko lesie *naeta* inoni kaa tooni ana na tooni ni aha-
 12 rota. Oto e te uri hunie, uri, Malahuku, uri o sili uritaa
 mai, na o kaa tooni ana na tooni ni aharota? Oto e
 13 rohu kaa nu. Otone *kin* kosi ere hunie mui inoni ko
 tatamai uri, Omu ke hoosit ro aena na ro nimana, omu
 ke asie ilaona rodohono puui sinaha; leu *narana* pei

- 14 *nanadi nihona ana. Ana mala hune kire haaronora kau, na tootaiini lio hunilada esi lae.*
- 15 *Mano urine, mu Pharise e hoalai, kire ko meni heitalenainie uri kire kei toli hunc uritaa hunc ana maholo*
- 16 *ko ereere. Oto kire ko usuneinie taaui mui qaronoisuli ikire isiana, pei naeta mu heluini ko totola i aena Herod, kire ko unue uri, Haausuli, melu manatainie uri ioe o walaimoli, na oko haahaasuli ana tolaha e walaimoli ana tala a God, na o kaa neineisae ana na inoni: ana o kaa liolio huni maa ike mola ana mui*
- 17 *inoni. Aena neena oke unu tahanainie huni emelu, Oke neineisae uritaa? E adona taane haatolana huni*
- 18 *wiline hunia Kaisar? Otone a Jesus e lio saie raomaena ikire, ko te urini uri, Na ta ni omu ko mala-*
- 19 *honaku ana, iomu kira dau hahota? Omu haatainie kau mu tooha unuleni e lae huni niileni. Ne oto kire*
- 20 *ko niie wau penny hunc. Oto ko te uri hunire, uri, Nununa atei ienini, na usuusu ana atei ne ilenine?*
- 21 *Oto kire ko unue uri, A Kaisar. Oto ko te uri hunire, uri, Hea, ko urine, omu ke haapuoana hunia Kaisar mu*
- 22 *ola a Kaisar, na hunia God mu ola oto a God. Oto kire ko rono panatainie; oto kire lae maanie, kire hoalai.*
- 23 *Oto ana haidine neena mu Saduke e lae mai siana, ikire neena kire ko unuunue uri tae alihoine haike: oto*
- 24 *kire ko dolosi ana uri, Haausuli, a Moses e unue uri naini ko mae, na kaa too kalena, uri na asine ke tolea*
- 25 *naona, hunc ke haahuta na mela hunia asine. Ne amelu urine e hui maasine: a naohada e too hue oto e mae, na kaa too kalena, oto e toliasie hue ineie hunia*
- 26 *asine; oto ruana e urine lou, na olune, hui maena e*
- 27 *mani urine. Oto esi elipuri ana hue e mae oreta.*
- 28 *Na ana e urine, ana tae alihoine kei tooana atei hikana*
- 29 *hui maena? ana ahutada kire mani tooana kau. Oto a Jesus ko alamire ko te uri hunire, uri, Ahutemiui omu meni neisae takalo oto haliite, omu kaa mana-*
- 30 *tainie mui usuusune na nanamana God; ana tae alihoine kire saa hei tootoo hue lou na kire saa oo ruru lou peie mu poro, tae kire kei urihana oto mui angel*
- 31 *tai salo. Na ana tae alihoine nana muini e mae oto,*

- uri omu kaa saie ue walana God unulana e lae oto
 32 huni omu, ana e unue uri, Ineu God Abraham, na God
 Isaak, na God Jakob? na God e kaa God ike nada
 33 muini e mae, tae peie nada muini e mauri. Oto mala
 e rono, kire ko meni panatainie oto hitoo haausuline
 ineie.
- 34 Oto mu Pharise e rono uri a Jesus e ere haaolaa mui
 35 Saduke, oto kire ruru. Oto e taataa ini hikada, na
 36 haausuli, e malahonana ko te uri hunie, uri, Haausuli,
 neitei mei wala ni heiusuneine e liutaa ana mu haato-
 37 lana? Otone a Jesus ko unue uri, Manatamu ke diana
 hunia Lord God ioe oto ana ahutana saemu, na ahu-
 38 tana maurihaamu, na ahutana mu neisaena ioe. Naohai
 39 wala ni heiusuneine e liutaa otona. Na ruana e uri-
 hana lou, uri, Manatamu ke diana hunie auhenue ioe
 40 oto mala hunio lou. Ahutana mu haatolana na mu
 prophet kire mani uu oto haliite ana ro mei wala ni
 heiusuneine ienini.
- 41 Na mu Pharise e ruru ue, ne a Jesus kosi dolosi ada,
 42 uri, Omu ko neineisae uritaa ana Christ? kalena atei
 ni ineie? Oto kire ko unue hunie uri, Kalena David
 43 e ue. Oto ko te uri hunire, uri, Ne ko urine a David
 esi harainie ani Lioa uri a Lord uritaa? e unue uri,
 44 A Lord e unue hunia Lord ineu uri,
 Oke io i galoqaloku,
 Hulaana nekei neie hao mu maeloona ioe huni uri-
 urite talana aemu?
- 45 Uri ana David ko harainie urine uri a Lord, ne kei hei
 46 nei kalena lou uritaa? Oto na ini kaa alamie oto oo;
 na kaa iteitana naini oto oo, urana haidine neena, huni
 ke hei neisae moutei lou huni dolosine ana lou oto oo.

23.

- 1 E mano urine a Jesus kosi ere hunie mala na hunie
 2 mui qaranoisuli ineie, ko te uri, Mui haausuli na mu
 3 Pharise kire io ana leu ni ioio a Moses: aena neena na
 meola kire ko unue huni omu, leu oto i sapemiu huni
 omu ke qaoa, na omu ke noko oto ahie: tae mane
 omu susului sulie helelada; ana kire ko talei unuunue

- 4 oto mola muola, na kire saa dau. Toohu, kire ko hoosie ludaa e hie na e popona, kire si konie i qeune apaapana mui inoni; na tae ikire, kire kaa sare usuei-
- 5 nie ana na taataa riiriada. Na kire ko meni qao manoa helelada uri hunie mui inoni ke liolio hunire ani: kire ko haahaapainaa mu philakteria ikire, na mui
- 6 mirimiri tetewaa ana mui tooni ikire, na kire ko la otoi herihunie mui qeuni toline ana mui neuhe, na mui leu
- 7 ni ioio inao ana mu nume ni ruru, na uri huni paalalaheralalona mui herausine, na uri hunie mala ke harai-
- 8 nire uri, Rabi. Tae mane kire harainiomu uri, Rabi: ana e taataa haausuli oto iomu, na iomu mui maasine
- 9 oto haliite. Na mane omu harainie naini uri amamiu
- 10 mai ano: ana taataa ini Amamiu oto, neii ileni. Na mane kire harainiomu uri kira haiusunei, ana taataa
- 11 ini Haiusunei oto iomu, a Christ. Tae naini ko alaha
- 12 hikemiu ke nei inoni esuesu oto namiu. Ana na ini ko haapainaa maraana haamaimielana kei lae; tae na ini ko haamaimeia haapainaalana kei lae.
- 13 Tae amaamasilemiu, kira haausuli, iomu kira Pharise, omu ko luqei deudeu! ana omu ko hono sisinana alahana ni leni maanie maana mala: na iomu, omu kaa lai tahelai ue ilaona, na omu kaa sare toliasie na muini taetahelai mei, hunie kire sili madau mei.
- 14 Amaamasilemiu kira Pharise, omu ko luqei deudeu! ana omu ko uru kelie asi na anohu, huni qaoa na taataa proslut; na e nei proslut oto, omu qaoa huni ke nei kalei gehena liutaamiu haarue.
- 15 Amaamasilemiu, kira naonao e ulu, na omu ko unue uri, Naini ko haaasa takoie nume maai, e kaa ola oto; tae naini ko haaasa takoie mui gold ana nume maai esi
- 16 roroaie. Kira qeugeue, kira ulu: ana neitei leu e liutaa, mui gold, wa nume maai ni kosi haamaaie mui
- 17 gold? Na uri, Naini ko haaasa takoie ora ni unuunu, e kaa ola oto; tae naini ko haaasa takoie niine ko oo ilenine,
- 18 esi roroaie. Kira ulu: ana neitei leu e liutaa, uri niine,
- 19 wa ora ni unuunu ni kosi haamaaie niine? Aena leune naini ko haaasa takoie ora ni unuunu, ko haaasa takoie
- 20 oto neena, na oto takoie muola ihahona. Na naini ko haaasa takoie nume maai, ko haaasa oto takoie, na oto

- 21 takoie ini ko ooo ana. Na naini ko haaasa takoie salo, ko haaasa takoie ola ni ioio e God, na oto takoie ini ko ioio ilenine.
- 22 Amaamasilemiu kira haausuli iomu kira Pharise, omu ko luqei deudeu! ana omu ko tatalo ahu hulaana oto mui nonoi suli, na mui kakapo, na mui mahe, na omu ko toitoiliasie oto mu ola e hie liutaa ana mui haatolana, uri leine, na amasine, na hiwalaimoline: na uri leu oto i sapemiu uri omu ke qaoa mu ola ienini, na
- 23 tae mane omu aaelulu hahie mu ola urine na. Kira naonao e ulu, omu ko pipi asie mui nonoasi, na omu kosi onohaileku ne hao kamel.
- 24 Amaamasilemiu, kira haausuli iomu kira Pharise, omu ko luqei deudeu! ana omu ili hohoda rerea mola ana kolune mu kaokao na mu nime, na saemiu e honu
- 25 oto mola ana hele laune na tataalana. Hai, Pharise ulu, oke holai hodalie lalona kaokao, na nime, hunie koluderue ke nei rerea lou.
- 26 Amaamasilemiu, kira haausuli, iomu kira Pharise, omu ko luqei deudeu! ana kei alahuteiniomu ana mui kiligeu kire quse rerea ani, huni lesileni mei sue uri kire lai tataiteu, na tae lalona wau e honu oto mola
- 27 ana kasu. Na iomu noone lou urine omu ko ureure haadai mei hunie mui inoni uri omu la otoi odotai, tae wai saemiu e honu oto mola ana dau hahotana na iona tataala.
- 28 Amaamasilemiu, kira haausuli, iomu kira Pharise, omu ko luqei deudeu! ana omu ko siosio liliheu ana kiligeune mui prophet, na omu ko deudeu diana ana
- 29 muola ni lelesi maa ana kira odotai eni, peie mei wala urini, Uri ana melu ke oo ana qonine mu amamelu, haala melu kaa hatahata ike peire ana apune mui pro-
- 30 phet. Na omu ko unuunu haaoaii urine alihoi emiu, uri iomu mu kalena mala e saunire mui prophet keu
- 31 oto. Tae omu ke haahonue leu ni totoho ana totohota
- 32 mui amamiu. Kira maa, kira kaleni maa, uri omu kei
- 33 roroa tahi madau urita maanie leine i gehena? Aena neena, lio kau, ineu noko usuneinie taau huni omu kira prophet, na kira saetaha, peira haausuli: na naeta mu heluini ada omu kei horoire, na ni repu lakomai

- talenasilada; na na muini omu kei reurepusire ilaona mu nume ni ruru iomu, na omu kei tetekelainire *maanie*
- 34 na hanue ni takoie na eta hanue: uri hunie apune kira odotai ke raroa hahiomu hahaiteli haaahesileni e lae hahie makana, ure mai ana apuna Abel ini odotai, hule mai ana apuna Sakariah kalena Barakiah, omu talei horoie kau i matolana nume maai na ora unuunu.
- 35 Toohu ineu noko unue huni omu, uri, Ahutana muola kei raorao oto hahie qaune ie.
- 36 Jerusalem, Jerusalem, ini ko suheinie mui prophet, na ko seunie muini usuneinilada e lae mai takoie! haaanite oto nou sasare dau huni siokonilana mui kalemu, mala kue ko lokoa mui kalena i hahana apaapana,
- 37 na iomu, omu serei. Lio kau, toliasilana huni omu
- 38 nume iomu e qala. Ana noko unue huni omu, uri, Talimaa ie omu saa hei lesieu lou, na e saro lae hulaana omu kei unue uri, Deidehie ini ko lae mai isulie satana Lord.

24.

- 1 Oto a Jesus e isitaa *maanie* lolata maai ko laelae oto; na mui qaronoisuli ineie e hule mai ana huni unulana hunie ana mui heu kire siohii ana para maai uri kire la
- 2 otoi ue. Oto e alamire, ko te uri hunire uri, Omu kaa lesie mu ola ienini? toohu noko unue huni omu, Toliasilana e saa lae ike ileu na taataa hoi heu huni ke saohai ilenine na hue, na hue asileni kei saro lae.
- 3 E mano urine esi io hai ano ilenine toloi henue Olivet, na mui qaronoisuli ineie e hule mai ana, na e qala, na kire ko te uri hunie uri, Oke unue huni emelu, mui ola ie kei oa ana maholo uritaa? wa na ta ni tolimaa ana okei haatai mei, na ani oretaa walumalau?
- 4 Otone a Jesus ko alamire ko te uri hunire, uri, Omu
- 5 ke lio talamiu mane naini e haatakalo omu. Ana muini hune kei lae mai isulie sataku kire kei unue uri, Ineu a Christ; na kire kei haatakalo madau ana na muini
- 6 hune. Tae omu kei ronoa mui mae na tatarohaie ana ohotaa: tae omu ke lio talamiu mane da omu popolou itehulaani: ana e saa mola ike oto oo uri ahutana mu-

- ola ienini kei meni siho oto mai; tae oretalana mone
 7 haike ue. Ana pulitaa kei tae honosie naeta pulitaa,
 na na apoloa honosie naeta apoloa: na hiolona na nunu
 8 kei tola ana naeta mu henue. Ahutana mu olana ae-
 9 hotalana salune ena. Ana maholo urine na ne kire kei
 toliasiomu weu hunie teuneiniomu, na kire kei seuni-
 omu: na iomu kei nei muola ni niduupu hunie taena
 10 na komu ni inoni itehulaana sataku. Ana maholo
 urinena haamaulana na muini hune kei lae, na kire
 11 kei heigeloqelora, na kire kei heininiduupu. Na naeta
 mui prophet eroero hune kei taelai, ne kire kei haata-
 12 kalora na muini hune. Na ana iona tataala ko aalai
 13 ne manatadianana mala hune kei wawai elihoi. Na
 tae ini kei io susu oto taraurei hulaana oretalana, ne
 14 haautilana ini urine kei lae itehulaana. Ne houleini-
 lana totolaha diana ie ana alahana ana ahutana walu-
 malau huni tolimaa hunie taena na komu ni inoni;
 mano urine oretalana kesi siho mai.
 15 Aena leune, ana maholo omu ko lesie muola ni hei-
 leledine kei haanaona hanue, a Daniel e unui oto kau
 ana, e oa ana leu maai (ini ko saii ke neisae manirei-
 16 neinii), maholo urine na muini i Judea kire ke tahi
 17 ilevine mui toloi henue: wa na ini i sinaha mane hei
 18 sisili wei nune huni luue muola i nune ineie: wa naini
 19 i meesu mane olioli lou i henue hunie tooni ineie. Tae
 amaamasilana muini iada e maelo, na muini ko haahaa-
 20 susu ana mui maholo urinena! Tae omu ke ririhunei
 mane siho huni omu huni tehine ana rara, wa ana na dine
 21 sabbath: ana mu ola ni haasaehu oto liutaa kei tola ana
 mu dine neena, ana e kaa urine ue oto ure mai aehotalana
 walumalau hule mai oto ana maholo ie, na saa hei
 22 urine lou ana na dine. Ana oto kaa apeapehite urine
 ana mu dine na, haala haautilana iteitana na hasio
 haike oto: tae aena ana muini lio hunilada e lae kei
 23 apeapehite ana mu dine neena. Maholona uri ana
 naini ko te uri huni omu uri, Lio kau, a Christ ienini,
 24 wa uri, Ineii ie; mane omu hiwalaimoli ana. Ana
 mui Christ eroero peie mui prophet eroero kire kei
 taelai, kire kei haatainie mui tolimaa oto paine na mui
 anoa; uri huni haatakaloa muini liohunilada e lae oto,

- 25 na e saa madau. Lio kau, nou unu lalaunei eni oto
 26 huni omu. Ne uri ana naini ko te uri huni omu uri,
 Lio kau, ineii ilaona hanue sala; mane omu isiisitaa :
 wa uri, Lio kau, ineii ilaona ahi; mane omu hihiwala-
 27 moli ana. Ana mala waariri kei alahitellie salo, urana
 qalana sato kei lai hule ana sulana sato, kei urine ana
 28 haataine mai ana Kale ni inoni. Na tae na rae oto kei
 io ana na leu, ola mu hada kei meni ruru oto hahie
 leune.
- 29 Ne oto mu ola pilipili ana mu dine necna kei haro
 mano, na e saa hei tewa lou, na sato kei ulue maana,
 na warowaro saa hei toliasie lou mei raranana, na mu
 heu kei enuru maanie salo, na mu ola aailaa ileni kei
 30 esu ooloo : maholo urine na tolimaa ana Kale ni inoni
 kei haatai mei urei salo : na taena na komu ni inoni
 ana walumalau kei io peie narana, na kire ko lesie
 Kale ni inoni ko lae mai ilenine mei salo peie nanamana
 31 na raraa paine. Oto kei usuneinie wau mui angel ineie
 ana naratai ehuri, oto kire kei siokoni ana muini ineie
 lio hunilada e lae maanie hai mai deni heiliu ne, mai
 ana nenedei salo kei lai hula ana naeta nenedei salo lou.
- 32 Omu ke ronoa mei alahune ana fig; maholo ko pesu
 maomaopue, na ko ure, omu kei manatainie uri halisi
 33 e karaini oto; urine lou iomu, maholo omu kei lesie
 mu ola urinena, ne omu kei manatainie uri ineie e
 34 karainie oto mai, ana aena maa. Toohu ineu noko
 unue huni omu, uri, Qaune ienini e saa suu ike, na
 35 muola ienini kaa saro oa mano. Salo na ano kei suu,
 36 tae walaku oto saa suu ike oto oo. Tae kaa iteitana
 naini huni ke manatainie haidine wa maholo neena
 hulaana lou mui angel ileni na haike, na Kale haike
 37 lou, tae peie Mama oto haliite. Tae mala ana qonina
 Noah, kei urine lou haataine mai ana Kale ni inoni.
- 38 Ana mala kire ooo ana mu maholo puu wau ana lue-
 lue, kire nauneu kire inuinu, kire totola hue, kire
 maaaaie mu kaleda, talimaa ana haidine neena a Noah
 39 e ni ae ilaona iola, na kire kaa manatainii hulaana
 luelue e tahe, oto e suheinire manomano; kei urine lou
 40 haataine mai ana Kale ni inoni. Maholona na ro ini e
 lae meesu, suluilana taataa ini kei lae na ruana kei

41 oreā. Na ro keni ke meni puopuosie hau puopuo;
 42 suluilana naini kei lae na ruana kei oreā. Aena leune
 omu ke kakali lete, ana omu kaa manatainie maholo
 43 uritaa a Lord iomu kei lae mai ana. Tae omu kei
 manatainie leu ienini, uri aci nume ke manatainie uri
 ana maholo ni liona uritaa inoni pelipeli kei reuhei ana
 haala kei kakali hunie na e saa toliasie huni ke deresie
 44 mu eu ana nume ineie. Aena neena iomu noone lou
 urine omu ke ioio walamano: ana maholo omu kaa
 45 neineisae ana ne Kale ni inoni kei lae mai ana. Ana
 atei ne lioisuli neena ko kinekinetai ola na e saenanau,
 a aunana kei neie hahire ana nume ineie, huni haaa-
 46 dora ani neula suli maholo? Deidehie konikonihe
 neena, aunana kei oli mei, kei lesie tolahana urine.
 47 Toohu ineu noko unue huni omu uri, Kei neie hahie
 48 ahutana tootoolana. Tae uri ana konikonihe neena
 tolahana kaa diana kei ere ni sae uri, Auneku ko haa-
 49 hiru ani oline mai; oto kei taelai kei seuseunie mui
 50 oana, kei talaai neuncu kei inuinu peira geuqueu; a
 aunana konikonihe neena kei oli mei ana dine e kaa
 51 maaohie ana, wa ana maholo e kaa manatainie, ne kei
 opa hitelie, kei toliasie na leu talana peira dau hahota:
 leu narana pei nanadi nihona ana.

25.

1 Ana maholona alahuteinilana alahana ni leni ana
 awalai keni haalu, kire mani ado ani sine, kire ko isi-
 2 taa huni lae honosie poro haalu. Na e lime ini ada e
 3 manata, na e lime ini e geu. Ana kira geu kire tola
 4 makule ana mui sine, na kaa tola rumu ike peii: na
 kira manata kire tola rumu rapeitana mui sine ikire.
 5 Oto ana maholo poro haalu ko haahiru, ahutada kire
 6 ko mamaurue, kire ko maahu. Oto e lai upui roto
 mawataa na, Lio kau, poro haalu oto mai! Omu ke
 7 isitaa mai huni lae honosie. Oto ana maholona ahutana
 maeni keni haalune kire ko meni taelai, kire hele
 8 diana ana mui sine ikire. Oto muini e geu ko te uri
 hunie muini e manata uri, Molu ke ni rumu namelu;
 9 ana mui sine iemelu ko eso maamaa. Oto muini e

- manata ko alamire kire ko te uri hunire, uri, *Mane e*
 saa ado melu na iomolu : tae molu ke lae molu ke holi
 10 namolu. Oto ana maholo kire ko hiruci laelae ue i
 holiholi, poro haalu e hule mai ; oto muini e mouqeline
 muola e lai sili peie i nume ana aharota : oto kire honoa
 11 maa. E mano urine purine lime keni haalu ue na esi
 lae mai, kire ko te uri, Lord, Lord, oke tahamaa amelu.
 12 Oto ko alamire ko te uri hunire, uri, Toohu ineu noko
 13 unue huni omolu uri, non kaa manataini omolu. Aena
 leune omu ke kakali lete, ana omu kaa manatainie
 haidine wa maholo haidine.
- 14 Ana kei urihana inoni ko lae ani henue, oto kei haraie
 mai mu hahuci konikonihe incie, kei haaadora ana
 15 toolana. Oto ko niie hunie na ini e lime talent, na e
 ro ini hunie naini, e taataa ini hunie naini ; ko haaadora
 urine sulie tolahada ; mano urine, esi teulei huni laena.
 16 Oto kaa tewa, ini e helesie lime talent keu, e lae ko
 17 esumeiola ani, ko sapei lou ana e lime ini lou. E urine
 18 noone lou ini e ro ini ana, e tarie lou e ro ini. Tae ini
 e heleana taataa ini, e hoalai, oto e eli talana e mumu-
 19 nie mei tooha a aunana. Oto e kele tewa oto a aunada
 mu konikonihe neena e hule ma, kosi dolosi honosie
 20 mu roroana ada. Oto ini e heleana kau e lime talent, e
 lae mai ko tola sapei e lime talent lou, ko te uri hunie
 uri, Lord, o neie e lime talent aku : ne lio kau, nou terie
 21 lou e lime ini peii. Oto a aunana ko te uri hunie uri,
 Diana ena, konikonihe diana na kinetai : ana o kinetainie
 muola kaa hune, nekei neio hahie na muola hune : oke
 22 nunuhei qeu mei ana ilenimaena a aunemu. Oto ini
 e hele ana e ro talent kau, ko lae mai siana, ko te uri
 hunie, uri, Lord, o neie e ro talent aku : ne lio kau,
 23 nou terie lou e ro ini peii. Oto a aunana ko te uri hunie,
 uri, Diana ena, konikonihe diana na kinetai, ana o kineta-
 inie muola kaa hune, ne nekei neio hahie na muola
 hune : oke nunuhei qeu mei ana ilenimaena a aunemu.
 24 Na ini lou e heleana e taataa talent kau, e lae mai siana
 ko te uri hunie, uri, Lord, nou manatainio uri ioe inoni
 sae hau, oko siosiokonie muola o kaa hasii, na oko
 25 dudurue mu ola o kaa tatainii : ne oto nou meu rarana-
 mu, nou lai mumunie talent ioe i makana : ineii ienini,

- 26 oke da wau ola ioe. Oto a aunana ko alamie, ko te uri hunie, uri, Konikonike tataala na e lalawa, uri o manatainieu uri noko siosikonie muola nou kaa hasii,
- 27 na noko dudurue muola nou kaa tatainii; na leu i sapemu huni o ke niie mei tooha ineu hunie mala i numeni tooha, hunie noko oli mei, nesi helesie mei tooha
- 28 ineu peie na meola o tarie. Aena neena omu ke da talent neena maanie, omu ke niie hunie ini awalai talent oto
- 29 ana. Ana naini e hele oto sapeilana kei lae, huni ke hele liutaa; na naini kaa hele ue, taasilana na meola e
- 30 heleana kau kei lae maanie. Ne omu ke asie wau koni-konihe e asu tataweroa ilaona rodohono puu i sinaha: leu narana peie nanadi nihona ana.
- 31 Tae ana na dine Kale ni inoni kei lae mai peie raranana na ahutana mui angel peie, ne kesi io ilenine
- 32 naunekume ni raranana: ne ahutana mala kei ruru i naona, ne kesi opara mala inoni ko kakali sheep ko opaa
- 33 mui sheep maanie mui goat: ne kesi neie mui sheep i
- 34 qaloqalona, na mui goat i meumeuline. Ne oto Kin kesi ere hunie muini i qaloqalona uri, Malana, muini haadiana a Amaku, omu ke lae mai, omu ke hele hu
- 35 ana namiu alahana nou mouqeline oto akau nemiuto ure mai aehotalana walumalau: ana nou hiolo, na omu haanauau: nou marou, na omu haainuhieu: nou nei
- 36 mehuara na omu tekuhieu; nou meitale, na omu tooni hahieu: nou maemae, na omu maatolieu: nou ooo
- 37 ilaona nume hi hoo, na omu maakalieu. Ne oto kira odotai kei alamie kire kei te uri hunie, uri, Lord, maholo uritaa ni melu lesio o hiolo ne melu haanauo?
- 38 wa o marou, ne melu haainuhio? Maholo uritaa ni melu lesio o nei mehuara ne melu tekuhio? wa o mai-
- 39 tale ne melu tooni hahio? Maholo uritaa ni melu lesio
- 40 o maemae wa i nume ni hoo, ne melu maakalio? Oto ne Kin kesi alamire kei te uri hunire, uri, Toohu ineu noko unue huniomu uri, Ana omu tete urine hunie mu totaiini hikana mu kele asiku meimei ienini, omu te
- 41 urine ani hunieu. Purine ne kesi ere lou hunie muini i meumeuli uri, Kira haiuwesi, omu ke lae wau maanieu ilaona dune oto hu mouqelilana e lae kau hunia Satan na
- 42 mui angel ineie. Ana nou hiolo, na omu kaa haanauau:

- 43 nou marou, na omu kaa haainuhieu : nou nei mehu-
 ara, na omu kaa tooni hahieu ; nou maemae, na nou
 44 oo ilaona nume ni hoo, na omu kaa maakalieu. Ne
 oto kire kei alamie lou uri, Lord, ana maholo uritaa
 melu lesio o hiolo, wa o marou, wa o nei mehuara, wa
 o maitale, wa o maemae, wa i nume ni hoo, ne melu
 45 kaa hele isulio ? Ana maholona ne kesi alamire kei te
 uri hunire, uri, Toohu ineu noko unue huni omolu uri,
 Ana omu kaa te urine hunie iteitana naini hikana mu
 46 kele ini meimei ienini, omu kaa te urine hunieu. Ne
 muini urine ienini ke hoalai weu ana leu ni haaletahi
 oto hu : na kira odotai ilaona maurihe hu.

26.

- 1 Oto e urini, a Jesus e unu manoa mu wala ienini,
 2 kosi unue hunie mui qaronoisuli ineie uri, Omu mana-
 tainie taane uri e ro ata dine ue honosie rekelaoni kei
 siho mai, na toliasilana Kale ni inoni kei lae huni repu
 3 lakomai talenasie. E mano urine mu naohai priest,
 na mu ratonimane ana mala hune, kire rururu ana leu
 4 ana nume naohai priest, kire saie ana Kaiaphas ; oto
 qaro lete oto uri huni helesilana a Jesus ke lae oto ani
 5 erona, huni seunilana. Tae kire unue uri, Mane hele-
 silana e lae ana houla, mane pulita e maolaola itei-
 hulaana.
 6 Oto ana maholo a Jesus e oo i Bethania i numa
 7 Simon ini e tou, naeta keni e lae mai siana, e helesie
 kaokao hau rumu tohunei ola ni henuilana ilalona, oto
 8 e linisie i qeune ana e io huni neune. Oto mui qa-
 ronoisuli ineie e lesie, saeda e tataala hahie, kire ko te
 9 urini uri, E ue ko talei waetainie oto mola ? Ana uri
 haaholineinilana ke lae, haala na mu mei tooha hune
 10 e lae ena, huni haaadoa mui inoni meitale ani. Oto a
 Jesus e manatainie saeda urine, ko te uri hunire, uri,
 Na taa ni omu ko kotahie keitaa hunie ? e qaoa meola
 11 diana hunieu. Ana mui inoni meitale kire talei oo oto
 12 pei omu ; tai ineu nou saa oo onioni ike pei omu. Na
 ana ineie e linisie rumu ienini hahieu, e te urine akau
 13 hunie aorileku ke lae ana na dine. Toohu ineu noko

- unue huni omu uri, Houleinilana totolaha diana ienini ana taena na hanue ana ahutana walumalau, ladolana lou meola a keni ie e qaoa oto, huni amasitoona ana.
- 14 Mano urine naeta ini hikana awala ma na rue, ini kire ko sasaie ana Judas Iskariot, e lae isiana mui naohai
- 15 priest, ko te uri hunire uri, Omu kei nie na mei taa nakue, hunie neke toliasie wau huni omu? Oto kire
- 16 holosie e olu awalai silver hunie. Oto talimaana neena kosi iroa hunie na leu diana huni ke toliasie.
- 17 Oto etana na dine ani bread lalemo mu qaronoisuli esi lae mai sana Jesus, kire ko te uri, O saetooana huni melu ke mouqeline itei na leu huni o kei neu
- 18 rekelaoni ana? Oto ko te uri hunire uri, Omu ke lae tai huilume sana ola, huni omu ke te uri hunie, uri, A Haausuli e unue uri, Qoniku ko sisiho oto; neke qaoa rekelaoni i nume ioe, melu na mu qaronoisuli ineu.
- 19 Oto mu qaronoisuli e qaoi oto mala a Jesus e haatola-
- 20 nainire; oto kire mouqeline rekelaoni. Oto e saulehi,
- 21 oto e io iano kiraelu na awala ma na rue; oto ana maholo kire ko neu, esi te uri hunire uri, Toohu, ineu noko unue huni omu uri, Naeta ini hikemiu kei qeloau.
- 22 Oto saeda e la otoi hu oto hitoo, oto kire ko meni talaai
- 23 ere taataa ini hunie uri, E kaa ineu ike, Lord? Oto ko alamire ko te uri, Ini ko lolomainie nimana tararuru
- 24 peieu ilaona nime, ini kei qeloau ne ena. Kale ni inoni kei hoalai, mala usulana e lac ana: na tae amaamasilana inoni neena kei qeloa Kale ni inoni! e la otoi
- 25 diana nana inoni ncena, uri ke suuri hute mai. Oto a Judas ini ne e qeloa, ko te uri noone hunie uri, E
- 26 kaa ineu, Rabi? Oto kosi te uri, O unui oto. Oto ana kire ko neu, a Jesus e helesie hoi bread, oto ko ere haadianaa, e nisie; na kosi haadadora mu qaronoisuli ana, pei ko te urini uri, Heleana, naue; ienini hasioku.
- 27 Na ko da kaokao, ko ere haadianaa ko nie hunire, peie
- 28 ko te uri, Omu ke mani inu oto ana; ana ienini apuku, uraana haalune, haashesilana kei lae iteihulaana mala
- 29 hune, huni luhe roroana ana. Na noko unue huni omu uri, Talimaa oto ie nou saa hei inuhie lou na ewcewe vine, na kei saro lae hula ana haidine neena nekei inu haalu ana pei omu ana alahana a Amaku.

- 30 Oto kire kana *mano* kire si sili takoie toloi *henue* Olivet.
- 31 Oto ana maholona a Jesus kosi te uri hunire, uri, Molu ke meni mauo aku siiri i rodo : ana usulana e lae oto uri, Nekei seunie kakalihe, oto mui sheep ana
- 32 koruhei sheep kei tatana i teihulaana. Purine nekei
- 33 saro taelai neke si lae i naomiu i Galilea. Oto a Peter ko alamie ko te uri hunie, uri, Uri ana ahutada kire ko meni mauo amu, na tai ineu oto nou saa roroa mauo
- 34 amu. Oto a Jesus ko ere hunie uri, Toohu ineu noko unue hunio uri, Oto ana hairodo ienini, kue e kaa nara
- 35 ue, na oke tateineinieu oto haaolu. A Peter ko te uri hunie uri, Leu oto i sapeku uri huni neke mae oto peio, nou saa roroa tateineinio. Na ahutada mui qaronoisuli kire ko meni ere oto noone urine.
- 36 Mano urine a Jesus, na ikire peie, kire ko lae ana leu kire saie uri i Gethsemane, oto ko te uri hunie mui qaronoisuli incie uri, Omu ke io kau ileu, huni neke
- 37 lae neke rihunei paro ileu. Oto ko helesia Peter, na ro kalena Sebede, oto e la otoi pupulueie saena na e pilinie. Oto ana maholo urine na kosi ere huniraelu uri, Saeku ko la otoi hu e adona hunie maena : molu
- 39 ke io kau ileu, molu ke liolio kau peieu. Oto ko hele adara wau adaelu, kaa haatau hitoo maani raelu, na ko lai ladainie maana ko rihunei, ko unue uri, Mamaa; uri ana ke ola mamadau, kaokao ienini ke aia maanieu : tae peie mane leu i saeku e oa oto, tae leu i saemu ke
- 40 oa. Oto ko oli mei sana mu qaronoisuli, ko lesie kiraelu ko maahu, oto ko ere hunia Peter uri, E ue; molu saa roroa lio ike peieu isulie na taataa maholoi
- 41 sato? Molu ke lio, molu ke rihunei ; mane molu daolalo ana malahonana : lioa aailaahaana neii taane ana,
- 42 hasio mone e qeto. Ruana lou na mai laena, ko rihunei, ko te uri, Mamaa, oto kaokao ie kaa aia maanieu na uri ana noko inuhie, leu i saemu ke oa oto
- 43 urine. Oto ko hei elihoi lou, ko lesiraelu kire ko
- 44 maahu, ana maadaelu e hie. Oto ko hoalai lou maaniraelu, olune na rihuneine ko oniana oto taataa mei
- 45 wala neena. E *mano* urine kosi oli sana mui qaronoisuli, ko te uri hunire, uri, Molu ke maamaahu, molu

- mamalo : lio kau, ko nanauhie oto maholo qelolana
 46 Kale ni inoni kei lae ilaona nimada orahaa. Taelai, kolu ke lae : lio kau, ini ko qeloau oto ko nanauhi kolu mei.
- 47 Oto ana maholo ko ereere ue urine, lio kau, a Judas naeta ini hikana awala *ma* na rue ko susuhie mai, na mala hune peie, pei naihi na pei die, uraana mui naohai
 48 priest, na mu ratonimane ana mala hune. Ne oto ini e qeloa ko ere haaluelu hunire ko te urini uri, Iui oto nekei nono peie, ineie oto ena, molu ke hele mautaa
 49 oto ana. Oto ko tolana oohia Jesus, ko te uri hunie,
 50 uri, Diana, Rabi ; na ko nono peie. Ne oto a Jesus ko te uri hunie, uri, Malahuku, oke qaoa leu o lae mai hunie. E mano urine kire si lae mai hulaana, kire ko
 51 lakomai nime ana, kire ko hele mautaa ana. Na lio kau, naeta ini hikana muini peia Jesus ko darasie naihi ineie, oto ko repusie konikonihe naohai priest, ko tapa
 52 tekelainie alinana. Ne oto a Jesus ko te uri hunie, uri, Silihei elihoi ana naihi ioe ana iohana ; ana ahutana
 53 muini e hele naihi kei maesie naihi. Uri oko neineisae ana uri nou kaa saka ike ani haatohune ana Amaku, huni ke usuneinie mai na mui angel, kire kei hune
 54 liutaana na awalai legion *ma* na rue ? Kei urine, na haaoailana mui usuusu kesi lae urita, uri kei urini oto ?
 55 Oto ana maholoi sato neena a Jesus kosi ere hunie mala uri, Omu isitaa oto mala uri hunie inoni horohoro peli oto pei naihi na pei die huni helesileku ? Na oto onioni nou talei ooo nou haahaausuli ilaona Lolata
 56 Maai na oto omu kaa helesieu. Tae qaolana ahutana mu ola ie aena huni haaoaie oto mui usuusune mui prophet. Mano urine ahutana mui qaronoisuli esi meni pola maanie, kire ko tehi.
- 57 Oto mala e hele mautaa ana Jesus, kire ko tolea i numa Kaiaphas naohai priest, kira haausuli na mui
 58 ratonimane kire mani loko oto akau ana. Tae a Peter e luluiisulie ure mai haatau hule oto mai ana nune naohai priest, oto e sili oto peire, e io iano peie mui inoni tata-
 59 lamai huni ke lesie muola i oretalana. Oto mui naohai priest na ahutana koruhei inoni leilei kire meni heita-lenainie na mu ola ni qelu wala eroero ani hahia Jesus,

60 huni kire ke saunie ; na kire kaa haitale odoi, na na
 61 muini hune e lae mai kire ko unu eroero ana. Mano
 urine e ro ini esi puri mei, kererue ko unue uri, A mane
 ienini e unue uri, Ineu nou saka huni oho asilana
 nume maai a God, oto e olu ata haidine nekei taelainie
 62 lou. Oto naohai priest ko taelai, ko ere uri hunie, uri,
 Uri o saa alamire ike? mu ola taa ie kire ko qelusii
 63 hahio ani? Oto a Jesus e rohu. Otone naohai priest
 kosi te uri lou hunie uri, Noko haluei sai satana God
 a sa maui hunio, huni oke unue huni emelu, uri ioe ohe
 64 a Christ Kalena God. A Jesus ko te uri hunie, Ne ni
 oto oko unui ne. Tae ineu noko unue huniomu uri,
 Ana na dine omu kei lesie Kale ni inoni kei io qalo-
 galona nanamana, na ko siho mai ilenine mei salo urei
 65 leni. Oto ana maholona naohai priest kosi hakasie
 tooni ineie, peie ko te uri, E hahuei ere tauteu oto
 hunia God : na ta ni lou kolu ko sarō haiheitalea lou
 na mala ni unu haaoai? lio kau, omu ronoa oto mui
 66 wala tauteu hunia God : omu ko neineisae uritaa?
 Oto kire ko alamie, kire ko te uri hunie, uri, E adona
 67 oto uri ke mae. E mano urine kire si nisu honosie
 maana, kire ko hihideliē : oto naeta muini e rapusie
 68 ani nimada, ko ere urini uri, Hoe, oke qonie kau huni
 emelu, a Christ : atei ni ne e rapusio na?
 69 Na a Peter e io sinaha laona lolata, oto naeta keni
 haalu e lesie e lae mai sana, ko te uri hunie, uri, Ioe
 70 ohe noone lou o oo peia Jesus ni Galilea. Oto ko
 tateineinie i maada, ko te uri, Ineu nou kaa manatainie
 71 mu ola oko unui ne. Oto e isitaa wai mamalutana
 nume, oto naeta keni ko lesie, ko te uri hunie muini
 ileune uri, A mane ie lou ohe e oo ruru peia Jesus ni
 72 Nasareth. Oto ko tateineinie lou ko suluie satana God
 uri, Ineu nou kaa hahuei manatainie ike inoni neena.
 73 Oto e taataa kele maholo ko liu muini e ureure kire ko
 lae mai ko te uri hunia Peter, uri, Toohu ioe noone lou
 74 naeta ini hikada, ana apanilemu ko haahouo. Oto ana
 maholona ko alaai ani ere ni heiuwesine, ko ere hai-
 honoai uri, Ineu nou kaa tohunei manatainie ike inoni
 neena. Oto ana maholona kue ko tolana nara lauae.
 75 Oto a Peter kosi amasitoo alihoi ana mei wala a Jesus

e unue hunie uri, Maholo kue kaa nara ue na oke tatei-
neinieu oto haaolu ; oto ko la wai loutaa i sinaha, ko
nara uloulo.

27.

- 1 Oto e dani na ahutana mui naohai priest na mui
ratonimane ana mala hune kire mani neisae tararuru
- 2 ana Jesus hunie saunilana. Oto kire hoosie, kire ko
tolea wau, kire si toliasie hunia Pontius Pilate a
governor.
- 3 Oto a Judas e qeloa e lesie uri kire ko lei maeana,
ko si hei onisae lou, ko haapuoā mu tooha olu awalai
silver neena hunie mui naohai priest na mu ratoni-
- 4 mane, pei ko te uri, Nou deu aela, ana nou talei qelo
tototala oto mola ana me epu kaa dau walana. Oto
kire ko te uri hunie, uri, Na meitaa ni amelu neena?
- 5 ioe oke liolio nemue hunie. Oto e asie hao mu tooha
- 6 i nune maai, ko la wai loutaa, ko lai lio. Oto mui
naohai priest e lai wai da mu tooha, kire kosi te uri,
Anaine na kaa diana ike huni uri kolu ke hei neie lou
mui tooha ie ana leu ni tooha ni, ana mu tooha waitai
- 7 epu. Oto kire ko meni neisae suui, kire kosi holie
ano ni kaokao ni makana, huni heiheitolineinie mui
- 8 awata ana. Aena leune ne kire harainie anona, uri,
- 9 Ano ni epu, talimaa oto mai ana mu maholo ie. Ana
leune haaoailana mui wala unuleni e lae ana Jeremiah
prophet, e unue uri, Kire helesie olu awalai silver, mu
tooha holitana ini kire haaholinainie, mu kale ni Israel
- 10 e haaholinainie keu ; oto kire nii weu hunie ano ni
kaokao ni makana, mala a Lord e hatonainii oto hunieu.
- 11 Oto a Jesus e ure i naona governor : oto governor
kosi dolosi ana, uri, Ioe inemauri mui Judea? Oto a
- 12 Jesus uri, Oko unui oto. Oto mui naohai priest na
mui ratonimane kire ko qelu wala ilenine, na kaa ala-
- 13 mire oto oo. Oto a Pilate ko te uri hunie uri, O kaa
rono uri kire ko unu haaoaii mu ola hune honosio?
- 14 Na e kaa alamie ana iteitana na mei wala oto oo, oto
- 15 a governor ko la otoi panatainie. Na ani houla tola-
hana oto a governor uri huni ke toliasie hunire na tas-

- 16 taa inoni kire hoosie, na ini kire ko saetooana. Na oto
 ana maholona taataa inoni kire hoosie ada, kire mani
 17 manatainie oto, satana a Barabas. Oto kire ruru, a
 Pilate kosi dolosi ada uri, Omu saetooana uri huni
 neke toliasia atei huni omu? a Barabas, wa a Jesus
 18 sailana uri a Christ? Aena ana ko liosaie uri kire
 19 toliasie mai ani liona inaenimaa. Oto ana maholo e io
 ilenine naunekume ni leine, hue ineie e usuneinie naeta
 ini isiana, ko te uri, Mane o dada na me ola hunie a
 odotai neena: ana e la otoi motaahieu narodo ana nou
 20 maahu golea. Oto mui naohai priest na mui ratoni-
 mane kire ko susuaili hunie pulitaa, uri huni kire
 21 ke haatohua Barabas, na ke haaia a Jesus. Ne
 oto a governor ko alamire uri, Atei hikadarue ni omu
 saetooana huni neke toliasie huni omu? Oto kire ko
 22 unue uri, A Barabas. Oto a Pilate e te uri hunire,
 Kei urine na mei taa nekesi qaoa ana Jesus, sailana
 uri a Christ? Oto ahutada uri, Oke toliasie huni
 23 rapu lakomai talenasie. Otone ineii uri, Ana na ta?
 neitei meola tataala e qaoa? Oto kire ko meni tea oto
 24 uri, Oke toliasie huni rapu lakomai talenasie. Oto a
 Pilate ko lesie urini uri e saa roroa qaoa oto na meola,
 tae uri ko talaai maolaola oto liutaana holai nao ite-
 hulaana, esi helesie me wei ko hoda nime i naona
 pulitaa, peie ko te uri hunire, uri, Nou kaa roroa ike
 ana apuna ini odotai ienini; ne iomu omu si lio nemi
 25 hunie oto. Oto ahutana pulitaa kire ko meni alamie
 oto ilaona taataa mei wala uri, Apune hahiemi, na
 26 hahie mu kalemami. E saro mano urine ne esi toliasia
 Barabas hunire; oto ko repusia Jesus esi toliasie hunie
 kire ke rapu lakomai talenasie.
 27 Oto mui soldier a governor kire tolea Jesus tai numa
 28 governor, kire si rurue ahutana pulitaa. Oto kire ko
 taasie tooni maanie kire kosi toonie ana tooni noro.
 29 Oto kire ko hiriie mui walo kaukeu huni rorodara, kire
 ko neie i qeune, na mai rade i qaloqalona, kire ko
 pouruuru hahie, kire ko haahaamasi ana, kire ko te uri,
 30 E diana oto, Kin nana mu Judea! Oto kire ko nisu
 ilenine, kire ko da mai rade, kire ko repusie qaune ana.
 31 Oto kire haahaamasi ana mano kire si taasie tooni

- neena maanie, kire ko toonie lou ana tooni ineie, kire kosi tolea wau huni repu lakomai talenasie.
- 32 Oto ana maholo kire ko isitaa kire kosi liotooana naeta ini ni Kurene satana a Simon : oto kire ko hele
- 33 mamakola ana hunie ke anainie pou pou ineie. Oto kire lai hule ana leu kire harainie Golgotha, uri leu
- 34 mala rarata, kire kosi niie hunie wine kire aroqaipe pei pulu, huni ke inu, oto e mami ahonana e kaa sare inu.
- 35 Oto kire rapu lakomai talenasie, kire ko ado ana mu
- 36 tooni ineie, kire ko nei haaara ani : na kire si io hai
- 37 ano kire ko kakalie. Oto kire ko neie tai hahona qaune mei wala neena kire qelusie ilenine kire usue uri, A
- 38 Jesus ienini Kin nana mui Judea. Na e ro mane horohoro peli kire rapu lakomai talenasi rerue tararuru
- 39 peie, na ini i qaloqalo na na ini i meumeuli. Oto mala ko liu ileune kire ko ere tauteu hunie kire ko teileinie
- 40 qaude, kire ko te uri, Hoe, a oho asie nume maai, na a tohu elihoi ana olune na dine, oke haaario : ana ioe
- 41 oto Kalena God oke siho hou maanie pou pou. Urine lou mui naohai priest ko haamasiana na mui ratonimane
- 42 na mu haausuli, kire ko te uri, E roroa haahaurie kau mala aopa tae e saa haurie kau maraana. Ineii Kin
- 43 maanie pou pou, hunie kolu si hiwala imoliana. E nounorutoo mola ana God, ko ola ke oke haada ana ana ko sae tooana taane : ana e unue uri, Ineu Kalena God.
- 44 Na ro horohoro peli lou kire rapu lakomai talenasi rerue peie kererue ko leledie noone urine.
- 45 Oto rodohono e dau hahie ahutana hanue ana onoma
- 46 na maholoi sato hulaana siwana na maholo. Oto ana siwana na maholoi sato a Jesus esi soi ana mei wala
- 47 paine uri, Eli, Eli, lama sabakthani ? uri, God ineu, God ineu, e ue oto o tahi maanieu ? Oto naeta mu
- 48 heluini kire ko ureure ileune kire rono, kire ko te uri, A mane ie ko soia Elias. Oto lauae naeta ini hikada e huru ko lai da mei loiloisi, ko haahonue ani vinegar, ko susuie ana mai eu ko susueinie hunie, huni ke inu.
- 49 Oto na muini ko te uri, Neekau, kolu ke saro haiadei
- 50 keu ana ohe a Elias ko lae mai ko haurie. Oto a Jesus e saro soi ana mei wala paine, esi saro toliasi

51 manomanona. Na lio kau, sala kire lohea honosie nume maai e haka ure tai leni e lai hule oto hai ano : na
 52 nunu e nunu, na mu heu ko teitelihihi : na mui kiligeu kire tabanii ; na muini maai hune e maamaahu kere kire
 53 ko taelai elihoi : na kire isitaa maanie mui kiligeu, ana maholo e taelai oto, e lai aratoto ana huilume maar, kire
 54 haatai hunie mala hune. Oto kenturion peie muini ko totola i aena, kire ko kakali ana Jesus, kire lesie nunti, na waluola qaolani e lae, kire mau inunuhaani, kire ko
 55 te uri, Toohu oto a mane ie Kalena God. Na maeni keni hune i leune kire heiadei tane haatau ; muini e luhuisulia Jesus ure i Galilea, na e raretainie kau.
 56 Na a Mary ni Magdala noone peire, na a Mary nikana James, na a Joses, na nikana ro kalena Sebede.
 57 Oto e saulehi oto, naeta inoni e mai urei Arimathea, satana a Joseph, e lae mai, ineii lou qaromoisuli a
 58 Jesus : ineie ie e lai sana Pilate, ko haatohue rae ana Jesus. Oto a Pilate ko hei usunei huni kire ke lai
 59 tofiaste rae ana. Oto a Joseph e tolea rae ana esi uloa ana sala rerea, oto e lai neie laona kaline haafu
 60 ineie, e didie ana hau pie : oto ko huesie nikel heu peine honosie maana kaline, oto ko lae. Oto a Mary
 61 ni Magdala i leume, na naeta Mary kererue i o maana kaline.
 62 Oto haidine i haho, i purine dine ni talamaine, mui naohai priest na mui Pharise kire ruru peia Pilate,
 63 kire ko te uri hunie, uri, Mane ouou, melu ko amasitoo ana a eroero neena ana e maumaui ue, e unue uri,
 64 E olu heidine oto na nekei taelai elihoi. Aena neena oke haalusunei huni hele akau ana muola hahie kiligeu ke lai hule ana olune na dine ; mane da na mui qaromoisuli ineie kire lae mai i rodo, kire pelie, oto kire kesi unue hunie mala uri e taelai maanie mui ini e mae
 65 oto ; oto takalona i puri kesi tataala maanie ini holai nao. Oto a Pilate kosi te uri hunire, uri, Mui koruhei kakakali oto amiu, omu ke lae omu qaoqaoi mala omu
 66 manatainii maraamui. Oto kire lae taau, kire deu akau ana muola honosie kiligeu ; na kire ko pulu tolimaa ana hoi heu, na kire ko haauresie mui kakalihe ikire.

28.

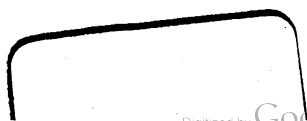
- 1 Oto ana dine sabbath i upui rodo, oto mola i mahuo-
huo ana etana na dine ani week, a Mary ni Magdala
e lae mai, kererue naeta Mary, uri huni lesie kiliqueu.
- 2 Na lio kau, nunu peine e nunu ; ana angel a Lord e
siho mai urei leui, e lae mai hue tekelainie hau maanie
- 3 maana kiliqueu, ne esi io ilenine. Na sapena e urihana
- 4 waariri, na tooni ineie e huhurerea mala snow : na kira
kakakali kire si apaaparai peie mauteinilana, oto kire
- 5 urihana oto mui rae. Otona angel e alamire, esi ere
hunie maeni keni uri, Mane moro maumeu : ana nou
- 6 manatainie uri moro ko heitalea a Jesus ne kire rapu
mala e unue oto kau. Moro lae kau mai, moro lesie
- 7 talahuliana leu a Lord e enoeno ana. Na moro ke
tolana lae taau, moro ke unue hunie mui qaronoisuli
- 8 ineie uri e taelai oto maanie muini e mae oto ; na lio
kau, ko naomi i Galilea ; omu kesi lesie oto ileune :
- 9 ineu ni noko unue huni omoro. Oto kererue e tolana
isitaa maanie apine kiliqueu peie maune na saemanona
- 10 oto liutaa, oto kererue ko huru huni unuleni sana mui
qaronoisuli ineie. Na lio kau, a Jesus e odoi rerue,
ko ere urini, Ke diana huni omoro. Oto kererue ko lae
- 11 takoie kererue ko hele ana aena, pei pouruuru hahie
Oto a Jesus ko te uri huni rerue uri, Mane moro mau-
- 12 meu : tae moro ke lae tai unue sana maeni esiku,
huni kire ke hoalai i Galilea, ne kire kesi lesieu oto
ileune.
- 13 Oto ana maholo kererue ko laelae ue, lio kau, naeta
mu heluini hikana mala e kakakali e lae mai henue, ko
- 14 ladoi sana mui naohai priest ana muola qaolani e lae.
- 15 Oto kire ruru peie mui ratonimane, kire ko heiheitale-
nainii, oto kire ko nii tooha hune nana mui soldier
- 16 neena, peie kire ko te uri, Molu ke hahuei unue oto
uri, Mui qaronoisuli ineie e lae mai i rodo, oto kire
- 17 pelie ana maholo melu maahu. Oto uri ana tatarohaie
ana muola ie ko pelei tarohia governor, iemelu melu
- 18 kesi teurarahie hunie ke haasapemawaa omu. Oto
kire hele tooha, kire deu oto mala kire hatonai ola

hunire ani : oto kire tarohai mai mu wala *neena* peire
mui Judea talimaa oto ana *dine* ie.

- 16 Oto mui qaronoisuli awala *na* na eta kire lai Galilea,
17 *ilenine* toloi henue a Jesus e usuneinire hunie. Oto
kire leesie, kire pouruuru hahie : na tae *naeta* mu helu.
18 ini hikada kire neisae rueruaa. Oto a Jesus e lae mai
siada ko te uri hunire uri, Mani niilana e mani lae oto
19 mai hunieu sakana *ileni* na mai ano. Aena leune *ne*
omu ke haahaarona taena *na* komu ni inoni, loloto-
maai ada ilaona satani Mama, na Kale, na Lioa Maai ;
20 ni haausulire kire ke tola isulie waluteni ola nou
hatonainii huni omu eni : na lio kau, ineu pei omu
suli heidine, suli heidine hulaana oretalana maholo.

2234.219

S. Mathew, Saa, Mala, Solomon isla

Widener Library

002895483

3 2044 086 553 989